

■ БУХГАЛТЕРІЯ: ■ ■ БЮДЖЕТ ■

№ 12 (448)

березень 2023 року

**ПЕРЕМОГА
ЗА НАМИ!
ВСЕ БУДЕ
УКРАЇНА!**

Код передплатника для консультацій у квітні 2023 року – 1137

СТРІЧКА НОВИН 3

(роз'яснення НАДС від 13.03.2023 р. № 162-р/з)

ЕКСПРЕС-ВІДПОВІДІ**3 позначкою «терміново»**

Пільги з орендної плати за користування державним та комунальним майном: що з 01.01.2023 р.? 8

Зміна адреси установи (закладу): чи потрібні додаткові угоди до діючих договорів? 8

Прийняття на посаду директора школи: чи вимагати документ, який підтверджує знання української мови? 9

ПДВ при безоплатному отриманні товарів 10

(лист Мінекономіки від 14.03.2023 р. № 3211-07/11185-09)

ДОКУМЕНТИ ТА КОМЕНТАРИ*Нормативно-правові акти***Бухоблік**

Любов Крута

Документування записів у бухгалтерії: що нового в Положенні № 88? 12

(коментар до наказу МФУ від 28.12.2022 р. № 467)

*Офіційні роз'яснення***Оподаткування**

Світлана Куртенок

Штрафи воєнного часу: роз'яснюють податківці 15

(коментар до листа ДПС України від 16.02.2023 р. № 3478/7/99-00-04-02-03-07)

СТАТТІ**Публічні закупівлі**

Людмила Линник

Стаття 631 ЦКУ в публічних закупівлях з особливостями: вивчаємо обмеження і можливості 21

У матеріалі розглянемо порядок застосування ч. 3 ст. 631 Цивільного кодексу України в договорах про закупівлю.

Оплата праці

Людмила Балла

Надаємо працівнику, який хоче отримати податкову знижку, довідку про доходи 24

У матеріалі розглянемо порядок складання довідки про отримані у звітному році доходи, яка надається працівнику, що збирає документи до ДПС із ціллю отримання податкової знижки.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК**Лікарняні**

Людмила Балла

Працівнику, який відсутній на роботі з нез'ясованих причин, відкрито ЕЛН: чи оплачувати його? 28

Наша установа розташована не в зоні бойових дій. Усі працівники виконують роботу, а один працівник не виходить на роботу і з ним немає зв'язку з грудня по теперішній час. Час відсутності на роботі з нез'ясованих причин не оплачується. Однак у цей період, а саме 01.03.2023 р. в особистому кабінеті на вебпорталі ПФУ з'явився електронний лікарняний листок, який відкрито на нашого відсутнього працівника. Чи оплачувати такий лікарняний, адже нам не відомо, чому працівник не виходить на зв'язок?

Людмила Балла

Працівнику, який проходить медогляд за направленням із ТЦК та СП, відкрито ЕЛН: чи оплачувати його? 30

Працівник проходить медогляд за направленням від центру комплектування. На період проходження медогляду його увільнено від роботи, і за ці дні за ним зберігається середній заробіток. Під час проходження медогляду працівнику відкрито електронний лікарняний листок, який з'явився в особистому кабінеті роботодавця на вебпорталі ПФУ. Чи підлягає цей ЕЛН оплаті?

Заклади освіти

Олена Макарук

Претендент на посаду соціального педагога має диплом молодшого спеціаліста: який тарифний розряд встановити 32

Соціальний педагог приймається в школу на роботу вперше і має диплом молодшого спеціаліста. Який тарифний розряд йому треба встановити?

ПЕРЕДПЛАТНИКА ДЛЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ
У КВІТНІ 2023 РОКУ**1137**Головний редактор
Вітківська О. М.Засновник і видавець газети
ТОВ «Видавнича група «АС»Редакція:
а/с 110, м. Київ, 03186
тел.: +38 (067) 574-60-03Електронна пошта:
bb@ibuhgalter.net
сайт: www.ibuhgalter.netЕлектронна версія:
www.ibuhgalter.netВідділ передплати:
тел. 0 800 300 395Реєстраційне свідоцтво:
КВ №20040-9840Р від 01.07.2013 р.Передплатний індекс:
українська мова 68905

Ціна договірна

Періодичність виходу: 4 рази на місяць

© ТОВ «Видавнича група «АС»

Повне або часткове
відтворення авторських матеріалів,
розміщених у газеті
«Бухгалтерія: бюджет», допускається
тільки з письмового дозволу
ТОВ «Видавнича група «АС»

ПЕРЕЛІК ВИДАТКІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ В ДРУГУ ЧЕРГУ, РОЗШИРЕНО

Постановою КМУ від 14.03.2023 р. № 230 внесено зміни до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, затвердженого постановою КМУ від 09.06.2021 р. № 590 (далі — Порядок № 590).

Обслуговування розпорядників Новим п. 16¹ Порядку № 590 визначено, що в разі прийняття рішення головним розпорядником бюджетних коштів щодо здійснення видатків у централізованому порядку або необхідності здійснення перерозподілу бюджетних асигнувань розпорядників бюджетних коштів, що включені до його мережі та розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих, і не здійснюють свою діяльність у штатному режимі, документи, визначені пп. 37 та 47 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228, таких розпорядників бюджетних коштів **можуть підписуватись керівником установи вищого рівня та керівником її фінансового підрозділу або бухгалтерської служби**. Це, зокрема, кошториси, плани асигнувань, плани спецфонду, плани надання кредитів із загального фонду бюджету, зведення показників спеціального фонду кошторису, плани використання бюджетних коштів, помісячні плани використання бюджетних коштів (зміни до них), а також розрахунки, які обґрунтовують показники видатків бюджету та надання кредитів з бюджету, що включаються до кошторису.

Подання звітності Пункт 24 Порядку № 590 викладено в новій редакції. Він передбачає наступне. У разі **неможливості подання** звітності розпорядником (одержувачем) бюджетних коштів, **що розташований на території, на якій ведуться (велися) бойові дії** або тимчасово окупованій, розпорядник вищого рівня:

- вносить в автоматизовану систему подання електронної звітності клієнтами Казначейства наявні показники бюджетної звітності такого розпорядника (одержувача) бюджетних коштів, які були подані ним за попередній звітний період, з урахуванням інформації про проведені операції за звітний період, відображеної в бухгалтерському обліку органів Казначейства на звітну дату, та включає їх до зведеної бюджетної звітності;
- включає до консолідованої фінансової звітності показники фінансової звітності таких розпорядників бюджетних коштів, яка була подана ними за попередній звітний період.

У разі неможливості подання до органів Казначейства бюджетної звітності головним розпорядником, розпорядником (одержувачем) бюджетних коштів місцевих бюджетів, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих, органи Казначейства до бюджетної звітності про виконання

місцевих бюджетів включають показники звітних даних такого головного розпорядника, розпорядника (одержувача) бюджетних коштів місцевих бюджетів, які були подані ними за попередній звітний період та які відсутні на дату складання звітності в органах Казначейства.

Перелік видатків У черговості здійснення видатків такі зміни.

1. Уточнено, перелік **видатків першої черги**, а саме: на національну безпеку і оборону та на здійснення заходів правового режиму воєнного стану, головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють матеріально-технічне, транспортне, соціально-побутове та інше забезпечення діяльності Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України, Офісу Президента України та забезпечують обладнання робочих місць для виконання функціональних обов'язків оперативним складом пунктів управління у можливих місцях розгортання Ставки Верховного Головнокомандувача (оновлений абз. 2 п. 1 п. 18 Порядку № 590).

2. За видатками **загального фонду державного та місцевих бюджетів в другу чергу** тепер можна здійснювати такі видатки:

- оплата послуг експертів та спеціалістів з питань, що мають значення для кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснюється детективами Національного антикорупційного бюро (НАБ);
- оплата послуг з оренди банківських сейфів для зберігання цінностей або документів, які є речовими доказами у кримінальних провадженнях, досудове розслідування в яких здійснюється детективами НАБ; послуги із зберігання зброї (озброєння та військової техніки, їх складових), послуги водіїв, придбання матеріалів та обладнання місць для зберігання зброї для забезпечення діяльності НАБ; забезпечення безперервної роботи, захисту та розвитку інформаційних систем, держателем яких є Офіс Генерального прокурора;
- видатки на розвиток мережі ЦНАП;
- видатки на придбання гігієнічних засобів та товарів першої необхідності (зокрема одягу, взуття, м'якого інвентарю) для підопічних інтернатних установ/закладів системи соціального захисту населення, а також встановлення в цих установах/закладах пожежної сигналізації, системи блискавкозахисту, обробку дерев'яних конструкцій приміщень вогнезахисним розчином, здійснення медичних оглядів працівників;
- видатки на заходи місцевих програм підтримки та розвитку сільського господарства.

3. За видатками **спеціального фонду державного та місцевих бюджетів у другу чергу** тепер можна здійснювати такі видатки:

- на придбання гігієнічних засобів та товарів першої необхідності (зокрема одягу, взуття, м'якого інвентарю) для підопічних інтернатних установ/закладів системи со-

ціального захисту населення, а також встановлення в цих установах/закладах пожежної сигналізації, системи блискавозахисту, обробку дерев'яних конструкцій приміщень вогнезахисним розчином, здійснення медичних оглядів працівників;

- на оплату поточного ремонту та реставраційних робіт на об'єктах культурної спадщини та пам'ятках архітектури; оплату послуг з виготовлення облікової та науково-проектної документації на пам'ятки культурної спадщини;

- на оплату послуг із забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення та утилізації відпрацьованих побутових ламп розжарювання;

- на виконання робіт з реконструкції споруд для очищення стічних вод, а також каналізаційних мереж і споруд на них;

- на розвиток мережі ЦНАП;
- на придбання житла для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа;

- на заходи місцевих програм підтримки та розвитку сільського господарства;

- на проведення інвентаризації та нормативної грошової оцінки земель; виготовлення містобудівної документації;

- на накопичення (приріст) матеріальних цінностей державного матеріального резерву.

Постанова № 230 набрала чинності **17.03.2023 р.**

ЗАТВЕРДЖЕНО НОВУ ІНСТРУКЦІЮ З ПІДГОТОВКИ БЮДЖЕТНИХ ЗАПИТІВ ДЛЯ РОЗПОРЯДНИКІВ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Наказом МФУ від 21.12.2022 р. № 450 затверджено нову Інструкцію з підготовки бюджетних запитів, далі — *Інструкція № 450* (документ-попередник — *Інструкція з підготовки бюджетних запитів, затверджена наказом МФУ від 06.06.2012 р. № 687*, — **втратив чинність**).

Інструкція визначає підходи до розрахунку та розподілу граничних показників видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету на середньостроковий період (далі — граничні показники), встановлює порядки складання та аналізу бюджетних запитів для підготовки проєкту Державного бюджету України.

1. Пунктом 3 розд. I Інструкції № 450 визначено, що бюджетний запит складається з використанням автоматизованої системи ведення державного бюджету (далі — АІС «Держбюджет») за такими формами:

- Бюджетний запит на 20__ — 20__ роки, Форма БЗ-1 (загальна) (наведена в *додатку 1 до Інструкції № 450*);

- Бюджетний запит на 20__ — 20__ роки, Форма БЗ-2 (індивідуальна) (наведена в *додатку 2 до Інструкції № 450*).

Форми БЗ-1 та БЗ-2 є **обов'язковими для заповнення і подання**.

2. Пунктом 3 розд. I Інструкції № 450 встановлено, що бюджетні запити подаються до Мінфіну **в електронній або паперовій формі**.

Бюджетний запит в електронній формі подається через систему електронної взаємодії органів виконав-

чої влади чи спеціальний вебмодуль цієї системи. Засоби кваліфікованого електронного підпису або кваліфікованої електронної печатки застосовуються для кожної із форм бюджетного запиту окремо.

Бюджетний запит у паперовій формі подається в разі, якщо:

- у головного розпорядника відсутні система електронного документообігу, інтегрована до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, або спеціальний вебмодуль цієї системи;

- бюджетний запит містить інформацію з обмеженим доступом, вимогу щодо захисту якої встановлено законом.

Головний розпорядник забезпечує відповідність бюджетного запиту, складеного в АІС «Держбюджет», бюджетному запиту, поданому до Мінфіну.

3. Бюджетний запит складається на середньостроковий період (плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди) відповідно до Бюджетної декларації, вимог цієї Інструкції та інших інструкцій, які доводяться Мінфіном до головних розпорядників, на підставі граничних показників, доведених Мінфіном.

4. Мінфін встановлює строки подання бюджетних запитів та інформації, що подається разом з ними. Головний розпорядник забезпечує своєчасність, достовірність та зміст поданих до Мінфіну бюджетного запиту та інформації, що подається разом з ним.

Наказ № 450 набрав чинності **09.03.2023 р.**

ПОСАДИ В УКРУПНЕНИХ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАДАХ: КМУ ВИЗНАЧЕНО КАТЕГОРІЇ

Розпорядженням КМУ від 17.03.2023 р. № 229-р вчоргове приведено законодавство у відповідність до реалій сьогодення (у зв'язку з укрупненням громад), а саме віднесено до певних категорій, передбачених *ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 р. № 2493-III*, такі посади в органах місцевого самоврядування:

- першого заступника селищного, сільського голови — до **п'ятої категорії**;

- керівника департаменту, управління, відділу, іншого структурного підрозділу виконавчого комітету селищних, сільських рад — **до шостої категорії**;

- керівника департаменту, управління, відділу, іншого виконавчого органу селищних, сільських рад — **до шостої категорії**;

- керівника управління, відділу, іншого структурного підрозділу у складі департаменту виконавчого органу

(крім виконавчого комітету) селищних, сільських рад — **до шостої категорії**;

- керівника відділу, іншого структурного підрозділу у складі управління виконавчого органу (крім виконавчого комітету) селищних, сільських рад — **до шостої категорії**;

- керівника відділу, іншого структурного підрозділу управління у складі департаменту виконавчого органу

ЗАКУПІВЛЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ПІСЛЯ 31.03.2023 р.: РЕКОМЕНДАЦІЯ ВІД PROZORRO

Як відомо, можливість постачання природного газу від ТОВ «Нафтогаз Трейдинг» за пільговою ціною для бюджетних установ згідно з *постановою КМУ від 19.07.2022 р. № 812* завершується 31 березня. Поки що нових обговорень щодо продовження пільгового періоду немає. Тож вже з 1 квітня замовникам необхідно подбати про нові закупівлі.

Своє бачення майбутніх закупівель нещодавно оприлюднило ДП «Прозорро» на своїй сторінці в соцмережі «Facebook» . Це, зокрема, 2 опції:

- відкриті торги;

ПРОЗОРИСТЬ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ПОВЕРТАЄТЬСЯ

Законом України від 24.02.2023 р. № 2958-IX внесено зміни до *Закону України «Про оборонні закупівлі» від 17.07.2020 р. № 808-IX* (далі — *Закон № 808*), що мають на меті повернення прозорості до даного виду закупівель у зв'язку з підвищеною увагою до них громадськості.

По-перше, інформація про оборонні закупівлі, включаючи інформацію, що становить державну таємницю, про проведену закупівлю, державні контракти (договори) про закупівлю, укладені державним замовником (службою державного замовника, військовою частиною), надається таким замовником протягом 10 робочих днів з дня надходження відповідного звернення комітету ВРУ, до повноважень якого належать питання національної безпеки, оборони та розвідки. Такий новий захід контролю з'явився наразі у *ст. 14 Закону № 808*.

По-друге, у *ст. 16 Закону № 808* закріплено, що оборонні закупівлі в умовах воєнного стану здійснюються відповідно до *розд. IV* цього *Закону*, а сам цей розділ значно розширено. Більшість повноважень у регулюванні закупівель воєнного часу і надалі лишаються в компетенції КМУ.

Однак оновлена *ст. 30 Закону № 808* встановлює **низку вимог**. Так, щодо **оборонних закупівель** (крім закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що становлять державну таємницю, а також закупівлі озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин та послуг із розроблення, ремонту,

(крім виконавчого комітету) селищних, сільських рад — до шостої категорії.

Оновлення стосуються укрупнених сільських і селищних рад, в яких істотно побільшало повноважень, а у зв'язку з цим виникла потреба в розширенні штатів. Втім тривалий час у таких рад виникали непорозуміння із введенням відповідних посад, оскільки категорії для них визначено не було.

Розпорядження № 229-р набрало чинності **17.03.2023 р.**

- запит ціни пропозицій у Prozorro Market.

За інформацією підприємства, у е-каталозі можна закупити природний газ без обмежень сум та строків постачання та навіть передбачено можливість заощадити кошти завдяки конкуренції великої кількості постачальників природного газу, яких кваліфікувала в каталозі Централізована закупівельна організація ДУ «Професійні закупівлі».

Березень добігає кінця. Для тих замовників, в яких потреба в газі безперервна, настав час формувати нову потребу та планувати нову закупівлю.

модернізації озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин) **під час дії правового режиму воєнного стану**, зокрема, висуваються такі вимоги:

- оголошення для оприлюднення в електронній системі закупівель (далі — ЕСЗ) з інформацією, яку має визначити КМУ, направляється замовником адміністратора протягом одного робочого дня до дати розміщення;

- за результатами здійснення таких закупівель на період дії правового режиму воєнного стану без використання ЕСЗ та за умови, що вартість предмета закупівлі для товарів і послуг дорівнює або перевищує 200 тис. грн, для робіт — 1,5 млн грн, державний замовник (служба державного замовника, військова частина) оприлюднює в ЕСЗ звіт про договір про закупівлю, укладений без використання ЕСЗ протягом 10 робочих днів з дня укладення такого договору;

- щодо закупівлі продуктів харчування, внесення змін до договорів та звітування за такими закупівлями (навіть і тими, що здійснені з 24.02.2022 р. по теперішній час поза межами ЕСЗ).

Загалом більшість змін оновленої *ст. 30 Закону № 808* набирають чинності через 30 днів з дня набрання чинності *Законом № 2958*. А сам *Закон № 2958* — з дня, наступного за днем його опублікування (на момент підготовки номера не опублікований).

 <https://www.facebook.com/1598455800369916/posts/3422840491264762/>

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ЗАТВЕРДЖЕНО ПОРЯДОК ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ

Постановою КМУ від 10.03.2023 р. № 216 затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я на 2023 рік. Він визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Загальнодержавні заклади та заходи у сфері медичної освіти» для здійснення безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я у 2023 році.

Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми є МОЗ. Розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня є Міністерство охорони здоров'я АРК, структурні підрозділи з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій (військових адміністрацій).

Бюджетні кошти спрямовуються на:

1) відшкодування витрат на здійснення безперервного професійного розвитку лікарів закладів охорони здоров'я комунальної форми власності, які працюють за основним місцем роботи у цих закладах охорони здоров'я, яке не може перевищувати 2000 гривень на одного лікаря в поточному році;

2) покриття витрат на здійснення заходів щодо обробки заяв юридичних осіб про намір бути провайдером заходів безперервного професійного розвитку ме-

дичних та фармацевтичних працівників, опрацювання карток заходів безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників, присвоєння заходам реєстраційних номерів та їх внесення до переліку заходів безперервного професійного розвитку, моніторингу матеріалів проведених заходів, забезпечення доступу до даних працівників сфери охорони здоров'я, провайдерів, державних органів у межах, визначених законодавством.

Структурні підрозділи отримують бюджетні кошти пропорційно до кількості лікарів у закладах охорони здоров'я комунальної форми власності, які потребують навчання на заходах безперервного професійного розвитку, крім лікарів, які:

- отримали путівку на проходження циклів тематичного удосконалення в закладах вищої та післядипломної освіти за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Підготовка і підвищення кваліфікації кадрів у сфері охорони здоров'я, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів закладами фахової передвищої та вищої освіти»;

- проходили підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та державну оцінку компетентностей як працівники системи екстреної медичної допомоги та отримали відповідний документ.

Постанова № 216 набрала чинності **14.03.2023 р.**

ФІНАНСУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ

Постановою КМУ від 14.03.2023 р. № 226 внесено зміни до Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру, затвердженого постановою КМУ від 20.03.2013 р. № 175.

Уточнено, що в період воєнного стану, карантину або режиму надзвичайної ситуації чи надзвичайного стану фінансування організації громадських робіт, до яких

залучаються зареєстровані безробітні, може здійснюватися на умовах фінансування та/або співфінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів, роботодавців, інших не заборонених законодавством джерел та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Постанова № 226 набрала чинності **17.03.2023 р.**

ОНОВЛЕННЯ ФОРМИ ПОСАДОВИХ ІНСТРУКЦІЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ КАТЕГОРІЙ «Б» ТА «В»: РОЗ'ЯСНЮЄ НАДС

30.03.2023 р. набуває чинності оновлена редакція Порядку розроблення посадових інструкцій державних службовців категорії «Б» та «В», затверджена наказом

НАДС від 25.11.2022 р. № 123-22. У зв'язку з цим НАДС надало роз'яснення від 13.03.2023 р. № 162-р/з (див. с. 7) щодо застосування таких змін.

ПАСПОРТИ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ У ПЕРІОД ВОЄННОГО ЧАСУ

Наказом МФУ від 13.02.2023 р. № 85 внесено зміни до наказу МФУ «Про паспорти бюджетних програм» від 29.12.2002 р. № 1098.

Установлено, що у 2023 році як виняток із Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених цим наказом, головні розпорядники складають звіти про виконання паспортів бюджетних програм на 2022 рік з урахуванням, що:

1) у пункті 6 звіту про виконання паспорта бюджетної програми:

- зазначаються усі завдання, визначені в затвердженому паспорті бюджетної програми, а також додаються завдання, які виконувалися в рамках бюджетної програми у звітному періоді відповідно до управлінських рішень, прийнятих в умовах воєнного стану;

- для кожного завдання, яке не було визначено у затвердженому паспорті бюджетної програми, робиться позначка «(додано)»;

2) у пункті 7 звіту про виконання паспорта бюджетної програми:

- зазначаються всі напрями використання бюджетних коштів, визначені в затвердженому паспорті бюджетної програми, а також додаються напрями, за якими здійснено платежі відповідно до управлінських рішень, прийнятих в умовах воєнного стану;
- для кожного напрямку використання бюджетних коштів, який не був визначений у затвердженому паспорті бюджетної програми, робиться позначка «(додано)». За такими напрямками графи 3–5 не заповнюються;
- рядок «Усього» у графах 6–8 має відповідати даним зведеної річної бюджетної звітності за 2022 рік, поданої головним розпорядником Державній казначейській службі України;
- у графі «Пояснення щодо причин відхилення обсягів касових видатків (наданих кредитів з бюджету) за напрямом використання бюджетних коштів від обсягів, затверджених у паспорті бюджетної програми» лаконічно наводяться причини такого відхилення або включення напрямку, який не був визначений у затвердженому паспорті бюджетної програми, із зазначенням номера та дати відповідних нормативно-правових актів;

3) у пункті 9 звіту про виконання паспорта бюджетної програми:

- до результативних показників, затверджених у паспорті бюджетної програми, додаються результативні показники, які характеризують фактичне виконання бюджетної програми, але які неможливо було передбачити під час складання паспорта бюджетної програми;
- включаються результативні показники, які характеризують виконання завдань бюджетної програми та реалізацію напрямів використання бюджетних коштів, доданих у пункти 6 та 7 такого звіту відповідно до підпунктів 1 та 2 пункту 1 цього наказу;
- для кожного з результативних показників бюджетної програми, доданого відповідно до абзаців другого та третього цього підпункту, робиться позначка «(додано)». За такими результативними показниками не заповнюються графи 5–7 та графа «Пояснення щодо причин розбіжностей між фактичними та затвердженими результативними показниками» пункту 9 звіту про виконання паспорта бюджетної програми.

Наказ № 85 набрав чинності **21.02.2023 р.**

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Щодо оновлення форми посадових інструкцій державних службовців категорій «Б» та «В»

Роз'яснення від 13.03.2023 р. № 162-р/з

Відповідно до пункту 3 частини третьої статті 13 Закону України «Про державну службу» НАДС роз'яснює.

Пунктом 4 частини першої статті 2 Закону України «Про державну службу» (далі — Закон) передбачено, що посада державної служби — це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками у межах повноважень, визначених частиною першою статті 1 цього Закону.

Державні службовці, окрім основних обов'язків, передбачених статтею 8 Закону, виконують інші обов'язки, які визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та **посадових інструкціях**, затверджених керівниками державної служби в цих органах, та контракті про проходження державної служби (у разі укладення).

30 березня 2023 року набуває чинності оновлена редакція Порядку розроблення посадових інструкцій державних службовців категорії «Б» та «В», затверджена наказом Національного агентства України з питань державної служби «Про внесення змін до Порядку розроблення посадових інструкцій державних службовців категорії "Б" та "В"» від 25 листопада 2022 року № 123-22 <...>, (далі — Порядок), яким оптимізується процедура розроблення посадових інструкцій, а також вносяться певні зміни до форми посадової інструкції.

З огляду на це, оновлену форму посадових інструкцій, а також положення Порядку потрібно застосовувати з 30 березня 2023 року — з моменту набрання чинності згаданим наказом.

Також звертаємо увагу, що вищезазначеним наказом **не передбачено обов'язок** оновлення усіх існуючих посадових інструкцій для приведення їх у відповідність до зміненої форми.

Разом з тим, перегляд посадових інструкцій **обов'язково** здійснюється не рідше ніж **один раз на три роки**. Також їх перегляд необхідно здійснювати у випадках: змін у завданнях і функціях структурного підрозділу, які пов'язані з посадовими обов'язками державного службовця; змін обсягу та змісту посадових обов'язків та/або прав державного службовця; змін у спеціальних умовах служби; запровадження нових методів, стандартів моделей, технологій, які впливають на виконання посадових обов'язків; змін інших відомостей, які зазначаються у посадовій інструкції.

Таким чином, у зв'язку із зазначеним, усі посадові інструкції державного органу через деякий час матимуть уніфіковану форму, передбачену Порядком.

Голова Наталія АЛЮШИНА

Б

3 ПОЗНАЧКОЮ «ТЕРМІНОВО»

Пільги з орендної плати за користування державним та комунальним майном: що з 01.01.2023 р.?

Чи застосовується з 01.01.2023 р. звільнення

від орендної плати до осіб з переліку в п.п. 1 п. 1 постанови КМУ від 27.05.2022 р. № 634?

Відповідно до п.п. 1 п. 1 постанови КМУ від 27.05.2022 р. № 634 (далі — *постанова № 634*) на період воєнного стану і протягом трьох місяців після його припинення чи скасування, **але в будь-якому разі до 31 грудня 2022 року**, за договорами оренди державного і комунального майна, чинними станом на 24 лютого 2022 року або укладеними після цієї дати за результатами аукціонів, що відбулися 24 лютого 2022 року або раніше, звільняються від орендної плати орендарі державного і комунального майна:

- фізичні особи та фізичні особи — підприємці, які були призвані або прийняті на військову службу після оголошення воєнного стану;
 - які використовують майно, розташоване в адміністративно-територіальних одиницях, у межах яких припиняється доступ користувачів до єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану (Донецька область; Запорізька область у межах Бердянського, Василівського, Мелітопольського, Пологівського районів; Луганська область; Миколаївська область у межах Баштанського, Вознесенського районів (крім селищ міського типу Доманівка, Братське, м. Южноукраїнська), Миколаївського району (крім м. Миколаєва); Харківська область у межах Богодухівського району (крім мм. Валків, Богодухова, смт. Краснокутськ), Ізюмського району, Куп'янського, Харківського районів (крім м. Мерефи, смт. Нова Водолага, м. Харкова), Чугуївського району (крім м. Змієва); Херсонська область; АР Крим; м. Севастополь).
- На перший погляд відповідне звільнення застосовне на період воєнного стану і протягом 3 місяців після його припинення. Воєнний стан, як відомо, триває.

Однак фраза «але в будь-якому разі до 31 грудня 2022 року» дає підстави вважати, що мається на увазі **саме період до 31.12.2022 р., незважаючи на обставини**. Підтверджує таку думку і Мінекономіки в листі від 14.03.2023 р. № 3211-07/11185-09 (див. на с. 11). Таким чином, вже з 01.01.2023 р. вищевказаним орендарям орендна плата має нараховуватись у повному обсязі.

Втім, невдовзі дію пільг, запроваджених *постановою № 634*, може бути продовжено. За інформацією Мінекономіки, Фонд держмайна вже опрацьовує відповідні зміни.

Людмила Линник, юрист газети

Зміна адреси установи (закладу): чи потрібні додаткові угоди до діючих договорів?

Змінилась адреса установи. Чи потрібно укладати

додаткові угоди до діючих договорів?

Зміна реквізитів сторін у договорах є досить поширеним явищем. Особливо в умовах воєнного стану, коли установам доводиться або евакуюватись взагалі, або переміщатись у більш безпечне місце. Адреса та назва контрагентів, їх організаційно-правова форма, зміна банківських реквізитів — кожен з цих елементів у сторін може змінитись з тих чи інших причин. На нашу думку, краще в такому разі додаткову угоду до договору в цій частині все ж укладати.

По-перше, у самому договорі може бути передбачено порядок зміни реквізитів та обов'язок сторін внести в такому разі зміни до договору. Тож такі зміни відбуваються відповідно до цього порядку і умов договору.

По-друге, адреса контрагента відіграє чимале значення і для надсилання документів для оплати, претензій, пропозицій, тощо.

Втім, якщо договором ніяк не врегульовано порядок зміни реквізитів сторін, то необхідно визначитись, наскільки це важливо. Про зміну адреси в загальному випадку достатньо повідомити контрагента рекомендованим листом.

Крім того, якщо йдеться про договори закупівлі, то закупівельним законодавством оприлюднення додаткових угод щодо зміни реквізитів **не вимагається**.

Так, відповідно до **п. 19 Особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджених постановою КМУ від 12.10.2022 р. № 1178, у разі внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у випадках, передбачених**

цим пунктом, замовник обов'язково оприлюднює повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. № 922-VIII з урахуванням цих Особливостей. І **зміни реквізитів сторін серед них немає.**

Відповідно до ст. 638 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV (далі — ЦКУ) істотними умовами договору є:

- умови про предмет договору;
- умови, визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду (тобто умови, що визначені істотними ЦКУ, Господарським кодексом України від 16.01.2003 р. № 436-IV, спеціальними законами чи підзаконними нормативно-правовими актами, виданими уповноваженими органами на їх виконання);
- усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Як бачимо, перелік досить розмитий. Тож у кожному з випадків усі ризики замовник зважає сам.

 Людмила Линник, юрист газети

Прийняття на посаду директора школи: чи вимагати документ, який підтверджує знання української мови?

Відразу зазначимо: у період воєнного стану прийняття на посади проводиться **без конкурсного відбору**. Це передбачено абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII (далі — Закон № 389). Докладніше див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 19/2022, с. 10).

 ЦИТАТА. «У період дії воєнного стану особи призначаються на посади державної служби, посади в органах місцевого самоврядування, посади керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки, комунальних підприємств, установ, організацій керівником державної служби або суб'єктом призначення, сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради, начальником відповідної військової адміністрації **без конкурсного відбору, обов'язковість якого передбачена законом**, на підставі **поданої заяви**, заповненої **особової картки** встановленого зразка та документів, що підтверджують наявність у таких осіб громадянства України, **освіти та досвіду роботи** згідно з вимогами законодавства, встановленими щодо відповідних посад».

(абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389)

При цьому така особа **не подає документ про підтвердження рівня володіння державною мовою** (ч. 6 ст. 10 Закону № 389). І Національна комісія зі стандартів державної мови на своєму офіційному сайті зазначала , що **в період дії воєнного стану не подають документ про підтвердження рівня володіння державною мовою** особи, які претендують на зайняття посад керівників комунальних установ, організацій. Рівень володіння державною мовою необхідно буде засвідчити **державним сертифікатом про рівень володіння державною мовою** або **документом про повну загальну середню освіту** (якщо він підтверджує вивчення особою української мови) протягом трьох місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану, у разі, якщо такі документи не були подані раніше.

Крім того, згідно з п.п. 3 п. 21 розд. X Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. № 463-IX (далі — Закон про ЗСО) засновник закладу загальної середньої освіти (ЗСО) або уповноважений ним орган (посадова особа) має право продовжити **без проведення конкурсу** строк дії строкового трудового договору (контракту), укладеного з керівником відповідного ЗСО, **але не більше ніж на шість місяців з дня припинення або скасування воєнного стану.**

Отже, якщо в **період воєнного стану** в директора ЗСО закінчується строк дії трудового договору (контракту), **то можна ухвалити одне з двох рішень:**

- **не продовжувати з ним дію трудового договору (контракту).** Тоді такого директора звільняють і призначають іншу особу, причому ст. 10 Закону № 389 дозволяє це робити **без проведення конкурсу**. Втім, не пізніше 6 місяців з дня припинення воєнного стану на таку посадою **слід оголосити конкурс**. Граничний строк перебування особи на відповідній посаді, призначення на яку відбулося під час дії воєнного стану, становить **не більше 12 місяців після припинення чи скасування воєнного стану.** Це передбачено ст. 10 Закону № 389;

Сертифікат на знання української мови зараз не видають. Який документ приймати, якщо проходить конкурс на посаду директора школи?

 <https://mova.gov.ua/news/shchodo-dokumentiv-iaki-zasvidchuiut-riven-volodinnia-derzhavnoiu-movoju-u-period-dii-voiennoho-stanu>

• **продовжити з ним дію трудового договору (контракту).** Тобто керівника не звільняють, а продовжують строк дії договору. Для цього слід укласти додаткову угоду до трудового договору (контракту). Строк продовження — **не більше ніж шість місяців з дня припинення або скасування воєнного стану.**

Нагадаємо, що згідно з абз. 3 ч. 12 ст. 39 Закону про ЗСО особа не може бути керівником одного і того ж ЗСО **більше ніж два строки поспіль** (крім тих, що розташовані в населених пунктах з одним ЗСО). Якщо у директора ЗСО закінчується вже другий строк, то чи можна з ним продовжити строк дії трудового договору (контракту) на підставі *n.n.* 3 п. 21 розд. X Закону про ЗСО? Вважаємо, що так, і саме для цього, на наш погляд, вводились зміни. Адже в даному випадку йдеться не про прийняття на роботу на третій строк, а про продовження другого строку на період воєнного стану + 6 місяців після його закінчення.

Алла Головка, експерт газети

ПДВ при безоплатному отриманні товарів

Права на податковий кредит отримувач товару не матиме. Пояснимо. Безоплатне надання товарів/послуг відповідає визначенню «постачання товарів» (*n.n.* 14.1.191 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, далі — ПКУ), отже така операція оподатковується ПДВ (*n.n.* «а» п. 185.1 ПКУ).

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості, але не може бути нижче вартості придбання відповідних товарів/послуг (*n.* 188.1 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, далі — ПКУ). Тому дарувальник має нарахувати податкові зобов'язання виходячи з ціни придбання подарованих товарів. У такому разі дарувальник складе дві податкові накладні (ПН):

- **одну — з огляду на фактичну ціну постачання.** Заповнюють таку ПН у загальному порядку. Тож у полях, передбачених для зазначення реквізитів отримувача (покупця), будуть фігурувати реквізити установи — отримувача дарунка. При цьому зауважте, що в разі дарування товару фактична ціна постачання дорівнює нулю, відповідно, обсяг постачання, а також сума ПДВ у такій податковій накладній також будуть нульові;
- **другу — на суму, розраховану з огляду на перевищення мінбази над фактичною ціною.** Ця ПН отримувачу (покупцю) не надається та складається з типом причини «15». Отже виходить, що установа — отримувач дарунка отримає з ЄРПН лише ПН, в якій сума ПДВ дорівнює нулю, тобто і податковий кредит установи — отримувача дарунка також дорівнює нулю. І це справедливо, адже відповідно до *n.* 198.3 ПКУ податковий кредит звітного періоду визначається виходячи з **договірної (контрактної) вартості** товарів/послуг та складається із **сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку** за ставкою, встановленою *n.* 193.1 ПКУ, протягом такого звітного періоду у зв'язку, зокрема, з придбанням товарів.

Установа — отримувач отримала товари безоплатно (придбала за договірною вартістю 0 грн) і не сплачувала ніяких сум податку. А тому **податковий кредит у такому разі становить не більше ніж 0 грн.**

Для отримувача благодійної допомоги в такому разі жодних податкових наслідків з ПДВ немає. Роз'яснення з цього приводу див. також у *консультації ЗІП* (<https://zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=30587>).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Якщо б платник ПДВ отримував благодійну допомогу від нерезидента і сам ввезив її на територію України із-за кордону, то ПДВ сплачувати довелось би (за винятком товарів, ввезення яких звільняється від оподаткування ПДВ відповідно до положень ПКУ). Тоді про податковий кредит можна було б говорити вже більш предметно. Більш цікавою є ситуація, коли придбані товари оплачує третя особа (благодійник). У такому разі для продавця постачання товару не буде безоплатним, для нього «родзинкою» є лише те, що замість отримувача товар оплачує третя сторона. Але на ПДВ-облік продавця ця ситуація ніяк не впливає: він складе «звичайну» податкову накладну на фактичного отримувача товару. У такому разі обдарований отримає з ЄРПН податкову накладну, в якій фігуруватиме сума ПДВ, яку він фактично не сплачував. І виникає питання, як у цій ситуації бути з правом на податковий кредит (далі — ПК)? Тут є два протилежні бачення. 1. Слід відобразити ПК, а також нарахувати «компенсальні» податкові зобов'язання за *n.* 198.5 ПКУ, щоб його нівелювати (див. *ІПК ДПС України від 07.10.2020 р. № 4157/*

Установа — платник ПДВ отримала в подарунок товари від платника ПДВ. Відповідно до *n.* 188.1 ПКУ благодійник нарахує податкові зобов'язання на ці товари виходячи з ціни придбання таких товарів. Чи має право отримувач на податковий кредит у такому разі?

ІПК/99-00-05-06-02-06). Зауважимо, що така позиція не обґрунтована жодними нормами законодавства, а притягнута контролерами «за вуха» з метою «вирівняти» суму реєстраційного ліміту отримувача дарунку.

2. Права на ПК не виникає, а отже немає підстав для нарахування «компенсувальних» податкових зобов'язань. Відповідно до пп. 198.1 та 198.3 ПКУ ПК складається із сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку у зв'язку з придбанням (виготовленням) товарів/послуг. А в цьому випадку установа не сплачує жодних сум ПДВ, а значить, не має права на ПК (див. зокрема ІПК ДФСУ від 11.10.2017 р. № 2210/6/99-99-15-03-02-15).

Любов Крута, експерт газети

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Щодо постанови Кабінету Міністрів України

Лист від 14.03.2023 р. № 3211-07/11185-09

Людмили ЛИННИК

<...> Мінекономіки розглянуло <...> звернення <...> стосовно звільнення від орендної плати орендарів державного майна, визначених у підпункті 1 пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 27.05.2022 р. № 634 «Про особливості оренди державного та комунального майна у період воєнного стану» з 01.01.2023 р., і повідомляє.

Процедуру передачі в оренду державного та комунального майна у період воєнного стану затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2022 р. № 634 «Про особливості оренди державного та комунального майна у період воєнного стану» (далі — Постанова № 634).

Постановою № 634 пропонується на період дії воєнного стану, зокрема, звільнити орендарів від сплати орендної плати або зменшити її в залежності від місцезнаходження об'єкта оренди.

Пунктом 1 Постанови № 634 встановлено, що на період воєнного стану і протягом трьох місяців після його припинення чи скасування, але у будь-якому разі до 31 грудня 2022 року, за договорами оренди державного і комунального майна, чинними станом на 24 лютого 2022 року або укладеними після цієї дати за результатами аукціонів, що відбулися 24 лютого 2022 року або раніше, звільняються від орендної плати орендарі державного і комунального майна:

фізичні особи та фізичні особи — підприємці, які були призвані або прийняті на військову службу після оголошення воєнного стану;

які використовують майно, розташоване в адміністративно-територіальних одиницях, в межах яких припиняється доступ користувачів до єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану (Донецька область; Запорізька область в межах Бердянського, Василівського, Мелітопольського, Пологівського районів; Луганська область; Миколаївська область в межах Баштанського, Вознесенського районів (крім селищ міського типу Доманівка, Братське, м. Южноукраїнська), Миколаївського району (крім м. Миколаєва); Харківська область в межах Богодухівського району (крім м. Валків, Богодухова, смт Краснокутськ), Ізюмського району, Куп'янського і Харківського районів (крім м. Мерефи, смт Нова Водолага, м. Харкова), Чугуївського району (крім м. Змієва); Херсонська область; Автономна Республіка Крим; м. Севастополь.

Тобто, починаючи з 01.01.2023 р. орендарям, визначеним підпунктом 1 пункту 1 Постанови № 634, орендна плата нараховується у розмірі 100 % без застосування знижки.

Водночас, підпунктом 5 пункту 1 Постанови № 634 передбачено, що звільнення або перерахунок орендної плати відповідно до пункту 1 Постанови № 634 здійснюється без окремого рішення орендодавця.

Згідно із законами України «Про Фонд державного майна України» та «Про управління об'єктами державної власності» Фонд державного майна України є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері оренди, розробляє методичні засади визначення орендної плати відповідно до ринкової вартості майна, крім цього, у сфері державного майна здійснює контроль за надходженням до Державного бюджету України плати за оренду державного майна; розробляє та вносить в установленому порядку Кабінету Міністрів України проекти законів та інших нормативно-правових актів.

Слід зазначити, що Фондом державного майна України розроблено та надано для опрацювання до Мінекономіки проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2021 року № 630 та від 27 травня 2022 року № 634» (далі — проект постанови).

За результатами опрацювання проекту постанови відповідно до вимог Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 р. № 950, Мінекономіки надало Фондові державного майна України висновок, в якому запропоновано доопрацювати проект постанови, зокрема, в частині подовження терміну, впродовж якого орендарі, визначені у підпункті 1 пункту 1 Постанови № 634, будуть звільнені від орендної плати.

Водночас повідомляємо, що лист Міністерства має інформаційний характер і не може розглядатися як такий, що впливає на правовідносини, які пов'язані із застосуванням або тлумаченням зазначених норм законодавства.

Заступник Міністра економіки України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Олексій СОБОЛІВ

Б

 Бухоблік

ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗАПИСІВ У БУХОБЛІКУ: ЩО НОВОГО В ПОЛОЖЕННІ № 88?

Любов Крута,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до наказу МФУ «Про затвердження Змін до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 28.12.2022 р. № 467)

1

Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом МФУ від 24.05.1995 р. № 88.

2

«Класифікатор управлінської документації» НК 010:2021, затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 12.03.2021 р. № 526-21.

3

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

Коментований наказ вносить зміни до Положення № 88¹. Головним чином — це нові вимоги до складання первинних документів та до виправлення помилок у бухобліку. За зміненими правилами слід працювати з 09.03.2023 р. — дати набрання чинності коментованим наказом.

Термінологія Нагадаємо, що відповідно до НК 010:2021² розпорядчі та дозвільні документи належать до організаційно-розпорядчої документації, а не первинної. Аналогічний підхід був і в попередниках цього класифікатора. Більше того, Закон про бухоблік³ визнає первинкою документи, які містять відомості про господарську операцію. А от згадки про розпорядчі документи в когорті первинної документації в Законі про бухоблік немає.

Тоді як в Положенні № 88 тривалий час помилково відносилось до первинних документів розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на проведення господарських операцій. Коментований наказ прибрав цю неточність з Положення № 88. Тепер визначення в цьому документі та в Законі про бухоблік однакові.

ЦИТАТА. «Первинні документи — це документи, створені у паперовій або в електронній формі, які містять відомості про господарські операції».

(абз. 1 п. 1.2 Положення № 88)

Усунення колізії — це завжди чудово, водночас по суті в даному випадку це ні на що не впливає, адже закон завжди має вищу силу над наказом МФУ, тому і до коментованого наказу записи в бухобліку на підставі наказів, розпоряджень, дозволів не робили. Проводки відображали лише за документами, що фіксують інформацію про фактично виконані операції (наприклад, акти, накладні, чеки, платіж-

ні інструкції тощо), як того вимагає Закон про бухоблік.

Також для усунення колізії вилучили з Положення № 88 некоректне визначення терміна «господарські операції» (раніше визначалося, що господарські операції — це факти підприємницької та іншої діяльності, що впливають на стан майна, капіталу, зобов'язань і фінансових результатів). Тож орієнтуємось тільки на визначення, наведене у ст. 1 Закону про бухоблік. Згідно з ним **господарська операція** — це дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства.

Крім того, за текстом Положення № 88 облікові реєстри стали називати реєстрами бухгалтерського обліку. Але зміст цього поняття не змінився.

Мовне питання З п. 1.3 Положення № 88, який регулює мовне питання в бухгалтерській документації, **виключили норми про допустимість іноземних мов поряд з українською**.

Тож тепер у ньому говориться про те, що вся первинна документація, реєстри, звіти повинні бути **українською мовою**. А якщо підставою для проведення запису в бухобліку стає документ, складений іноземною мовою, то до нього слід обов'язково **додати переклад на українську**.

Чи ускладнить це роботу з іноземними партнерами, яким важливо мати документ на мові, яку вони розуміють? На нашу думку, ні. Можна створити двомовний документ (в якому інформація іноземною мовою дублює інформацію українською мовою). При цьому критично важливо, щоб усі обов'язкові реквізити первинного документа були представлені українською, а доповнення його аналогічною інформацією другою мовою, якщо того вимагають обставини, не порушують ні Положення № 88, ні Закон про мовну полі-

⁴
Закон України «Про засади державної мовної політики» від 03.07.2012 р. № 5029-VI.

тику⁴. З п. 1.3 Положення № 88 вбачається, що завірювати цей переклад, як і раніше, не обов'язково.

Електронні документи Електронний документ дозволяється проводити в бухгалтерії тільки за наявності електронного підпису чи печатки з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг (оновлений п.п. 2.2 Положення № 88).

За вимогою інших учасників операції або уповноважених органів установа має виготовити копії таких електронних документів на паперових носіях. Коментований наказ додатково передбачив, що вилучення таких копій

можливо тільки за рішенням уповноваженого органу і з обов'язковим складанням реєстру вилучених документів (новий абз. 4 п.п. 2.2 Положення № 88).

Вилучення оригіналів таких документів та реєстрів забороняється, крім випадків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством (новий абз. 5 п.п. 2.2 Положення № 88).

Виправлення помилок Методи виправлення помилок у бухгалтерії не змінилися. Хоча коментований наказ і переформулював деякі норми щодо проведення виправлень у документах, складених у паперовій формі, але суть залишилась та сама (див. таблицю нижче).

Методи виправлення помилок у документах, складених у паперовій формі

Метод	Виправлення в документах поточного звітного періоду	Виправлення в документах минулого звітного періоду
Коректурний	Закреслюють неправильний текст або цифри і над закресленим надписується правильний текст або цифри. Закреслюють однією рисою так, щоб можна було прочитати виправлене	Не допускається
Червоне сторно	Вносять неправильний запис червоним чорнилом, пастою кулькових ручок тощо, що означає від'ємні числа, які в підсумку вираховуються. Одночасно під цим записом пастою кулькових ручок тощо темного кольору здійснюється другий запис — правильний	Складають бухгалтерську довідку, в яку помилка (сума, кореспонденція рахунків) заноситься червоним чорнилом, пастою кулькових ручок тощо або зі знаком мінус, а виправлення (сума, кореспонденція рахунків) заноситься чорнилом, пастою кулькових ручок тощо темного кольору. Внесенням цих даних до реєстру бухгалтерії в місяці, в якому виявлено помилку, ліквідується неправильний запис та відображається правильна сума і кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку. Довідка має наводити причину помилки, посилання на документи та реєстри бухгалтерії, в яких допущено помилку, і підписується працівником, який склав довідку, та після її перевірки — головним бухгалтером
Додаткові проведення	Вносять додаткову кореспонденцію рахунків на суму, яка є різницею між правильною та відображеною в цих реєстрах	Положення № 88 не розглядає, як застосувати додаткові проведення для виправлення минулих звітних періодів. Але якщо буде необхідно зробити додаткові записи в минулих періодах, на нашу думку, порядок дій буде такий самий, як і в разі застосування червоного сторно, тільки без червоного кольору

Головною новацією стає те, що додали уточнення — **як виправляти документи, складені в електронній формі**, — п.п. 4.9–4.10 Положення № 88. Запропоновано **два методи: сторно або додаткових бухгалтерських проведень**. У даному випадку сторно передбачає здійснення зворотного запису на величину помилки та одночасне зазначення правильної суми. При цьому під час виправлення помилок має бути збережена інформація, яка виправляється, та повинні бути вказані відомості про дату виправлення, посади і прізвища осіб, особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати осіб, які склали виправлений електронний документ.

Зауважимо, що Положення № 88 не вимагає в такому разі складати бухдовідку чи інший первинний документ. Так, п.п. 4.11 Положення № 88 лише наголошує, що виправлення вносяться до первинних документів та реєстрів бухгалтерію в тому звітному періоді, в якому виявлені помилки. Але з огляду на те, що запис

у бухгалтерію проводять на підставі первинного документа (навіть запис для виправлення), то нам вбачається доцільним все ж таки складати бухдовідку і для виправлення електронних документів.

Приклад. Міський будинок культури зарахував музичний інструмент (первісна вартість — 8000,00 грн) на субрахунок 1016 «Інструменти, прилади, інвентар», хоча відповідно до облікової політики установи такі речі слід відносити до малоцінних необоротних матеріальних активів — субрахунок 1113. Помилку виявлено в наступному кварталі того ж року. Амортизацію на рахунок 10 ще не нараховували.

Виправити помилку можна методом червоного сторно, склавши бухдовідку. Приклад бухгалтерської довідки для такої ситуації див. на рис. 1 нижче.

МІСЬКИЙ БУДИНОК КУЛЬТУРИ

03.04.2023 р. м. ХХХ

Бухгалтерська довідка № 5

Причина помилки: неправильно визначено субрахунок для музичного інструмента віолончель MAXTONE CVC100 1/2. Помилку допущено при оприбуткуванні (накладна від 15.01.2023 р. № 2), що зафіксовано в меморіальному ордері № 6 за січень 2023 року. Для виправлення помилки в обліку зроблено такі проводки.

Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума
Придбано музичний інструмент віолончель MAXTONE CVC100 1/2	1311	6211	-8000,00
Введено в експлуатацію музичний інструмент віолончель MAXTONE CVC100 1/2	1016	1311	-8000,00
Придбано музичний інструмент віолончель MAXTONE CVC100 1/2	1312	6211	8000,00
Введено в експлуатацію музичний інструмент віолончель MAXTONE CVC100 1/2	1113	1312	8000,00
Нараховано амортизацію на придбані малоцінні необоротні матеріальні активи	8014 (або 8114)	1412	4000,00

Виконав: Бухгалтер Олександр НЕСТЕРЕНКО *Нестеренко*
 Перевірила: Головний бухгалтер Ірина ПЕТРЕНКО *Петренко*

05.04.2023 р.

Рис. 1. Зразок бухгалтерської довідки при виправленні помилки

Б

Оподаткування

ШТРАФИ ВОЄННОГО ЧАСУ: РОЗ'ЯСНЮЮТЬ ПОДАТКІВЦІ

Світлана Куртенок,

консультант газети «Бухгалтерія: бюджет», ACCA DipIFR

(коментар до листа ДПС України від 16.02.2023 р. № 3478/7/99-00-04-02-03-07)

«ШТРАФНЕ» ЗВІЛЬНЕННЯ

Актуальним для платників податків в усі часи є питання притягнення до відповідальності за порушення вимог податкового законодавства. Воєнні реалії змусили законодавців пристосовувати «штрафні» правила під виклики часу, чому і були присвячені, зокрема, окремі положення «воєнного» п. 69 підрозд. 10 розд. XX ПКУ¹ (про це ми писали в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 10/2022, с. 13).

Протягом воєнного періоду зазначені положення вже пройшли певну трансформацію. Одна з останніх відбулась під егідою Закону № 2836², який набрав чинності **03.01.2023 р.** Нагадаємо коротко.

Реєстрація ПН/РК Платники ПДВ, які мають можливість своєчасно виконувати свої обов'язки, звільняються від відповідальності за несвоєчасне виконання обов'язків щодо реєстрації в ЄРПН податкових накладних та розрахунків коригування (далі — ПН/РК), дата складання яких припадає **на період з 1 лютого по 31 травня 2022 року**, за умови забезпечення їх реєстрації **не пізніше 15 липня 2022 року** (а для ПН/РК, складених за операціями, визначеними пп. 198.5 та 199.1 ПКУ, — **не пізніше 20 липня 2022 року**).

НАГАДАЄМО. Попередня редакція п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ передбачала, що для уникнення штрафів платники мали зареєструвати відповідні ПН/РК в ЄРПН **до 15 липня 2022 року**, а отже, ті платники, які здійснили таку реєстрацію **починаючи з 15 липня 2022 року**, мали бути притягнені до відповідальності. До того ж, було нечітко прописано, яких саме ПН/РК це стосується, адже формально йшлося про ті ПН/РК, граничний термін реєстрації яких припав на період з 24.02.2022 р. до 27.05.2022 р.³, а це фактично ПН/РК, складені в лютому-

квітні 2022 року. Проте податківці та Мінфін власними роз'ясненнями штучно поширили «пільгу» і на травневі ПН/РК.

Змінами законодавці чітко визначили, що безштрафна реєстрація поширюється на ПН/РК, складені в період з 1 лютого по 31 травня 2022 року, а також подарували **додаткові** безштрафні дні. Тож звільняються від відповідальності **також** і ті платники податків, які вчинили реєстрацію в ЄРПН відповідних ПН/РК:

- 15 липня 2022 року — щодо реєстрації «звичайних» ПН/РК;
- у період з 15 липня 2022 року по 20 липня 2022 року (включно) — для ПН/РК, складених відповідно до пп. 198.5 та 199.1 ПКУ.

Подання звітності Більш чітко прописали умови, за яких несвоєчасне подання податкової звітності, у тому числі передбаченої п. 46.2 ПКУ (це, наприклад, Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації), **обійдеться без штрафів**.

Умова 1. Таку податкову звітність складено за звітні (податкові) періоди:

- 2021 рік — для звітності, що подається за річний звітний (податковий) період, граничний термін подання якої припадає на період починаючи з 24 лютого 2022 року до 1 червня 2022 року;
- I квартал 2022 року — для звітності, що подається за квартальний звітний (податковий) період;
- за лютий-травень 2022 року — для звітності, що подається за місячний звітний (податковий) період.

Умова 2. Подання такої звітності до контролюючого органу відбулося **не пізніше 20 липня 2022 року** (у попередній редакції було «до 20 липня 2022 року», а отже, і тут

¹ Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.

² Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо сприяння відновленню енергетичної інфраструктури України» від 13.12.2022 р. № 2836-IX.

³ Дата набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12.05.2022 р. № 2260-IX.

законодавці подарували один додатковий безштрафний день).

Сплата податків Встановлено, що не своєчасна сплата податків та зборів за такі звітні (податкові) періоди, як **2021 рік** (для річного звітного (податкового) періоду), **I квартал 2022 року** (для квартального звітного (податкового) періоду), **січень–травень 2022 року** (для місячного звітного (податкового) періоду), обійдеться **без штрафів** за умови їх сплати **не пізніше 1 серпня 2022 року**. А для сплати ПДФО та/або ВЗ — **не пізніше 31 грудня 2022 року**.

 ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Окремо прописали умови щодо сплати грошових зобов'язань, визначених контролюючими органами. Якщо граничний строк сплати таких зобов'язань припадає на період починаючи з 24 лютого 2022 року до 1 червня 2022 року, а їх фактична сплата відбулась **не пізніше 1 серпня 2022 року**, то до відповідальності за прострочення платника не притягнуть.

Скасування застосованих штрафів

Отже, щодо низки випадків порушення строків реєстрації ПН/РК, подання податкової звітності та сплати грошових зобов'язань помилування відбулося заднім числом. А як бути, якщо податківці вже встигли застосувати відповідні санкції? Радує, що законодавці про це подбали. У такому разі податкові повідомлення-рішення (далі — ППР), якими були визначені штрафні санкції та/або пеня за не своєчасне виконання податкових обов'язків (крім сплати ПДФО/ВЗ), **вважаються скасованими** (відкликаними) з дня набрання чинності **Законом № 2836 (тобто з 03.01.2023 р.)**. І якщо сплата за такими ППР вже відбулася, то логічно, що після їх скасування в Інтегрованій картці платника (далі — ІКП) має утворитися переплата, яку можна повернути або якою можна скористатися під час сплати майбутніх платежів.

А от що стосується ПДФО та ВЗ, то нараховані та сплачені (стягнуті) раніше суми штрафних санкцій та пені за несплату або не своєчасну сплату ПДФО та/або ВЗ із сум доходів, зазначених у податковій звітності за I квартал 2022 року, поданій не пізніше 20 липня 2022 року, не підлягають поверненню на поточний рахунок платника податків, не спрямовуються на погашення грошового зобов'язання (податкового боргу) з інших податків, зборів.

Самоштрафи

Попередня редакція положень щодо нарахування платниками податків штрафів у разі самостійного виправлення помилок у податковій звітності дозволяла податківцям трактувати їх так:

- якщо платник податків занижив податкове зобов'язання в податковій звітності за податкові звітні періоди, які припадали на період дії воєнного стану (**лютий–червень 2022 року**), та здійснив **до 25.07.2022 р.** самостійне виправлення таких помилок в уточнюючій податковій звітності за цей період, то такий платник звільняється від нарахування та сплати штрафних санкцій, передбачених **п. 50.1 ПКУ**, та пені;
- **починаючи з 25.07.2022 р.** у разі подання платником податків уточнюючої податкової звітності, в якій він самостійно виправляє помилки, що призвели до заниження податкового зобов'язання в будь-яких звітних (податкових) періодах (у тому числі періодах, що припадають на період дії воєнного стану), у такій уточнюючій звітності платник податків **нараховує штрафні санкції, передбачені п. 50.1 ПКУ, та пеню**.

І хоча такий підхід фіскалів був спірним, більшість платників, не бажаючи наражатися на неприємності, нараховували та сплачували самоштраф.

Законом № 2839 формулювання ПКУ суттєво змінено.

ЦИТАТА. «У разі самостійного виправлення платником податків, з дотриманням порядку, вимог та обмежень, визначених статтею 50 цього Кодексу, помилок, що призвели до заниження податкового зобов'язання у звітних (податкових) періодах, що припадають на період дії воєнного стану, такі платники звільняються від нарахування та сплати штрафних санкцій, передбачених пунктом 50.1 статті 50 цього Кодексу, та пені».

(абз. 14 п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ)

Більше про «воєнні» самоштрафи не йдеться.

Наразі ж з урахуванням поточної редакції «штрафних» норм ПКУ головне податкове відомство коментованим *листом* (з текстом можна ознайомитися тут ⁴) надало настанови своїм підлеглим у частині застосування

⁴
<https://ibuhgalter.net/material/1476/28426>

до платників податків під час дії воєнного стану фінансових санкцій за:

- недотримання строків **подання звітності**;

ТЕЗА 1

ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ ЗАГРОЖУЮТЬ ТИМ ПЛАТНИКАМ, ЯКІ МАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ СВОЄЧАСНО ВИКОНУВАТИ СВОЇ ПОДАТКОВІ ОБОВ'ЯЗКИ

Починаючи з 27.05.2022 р. платники податків повинні повноцінно виконувати свої податкові обов'язки, зокрема, зі сплати податків та зборів, подання звітності тощо (п.п. 69.9 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ).

Водночас платників податків, які **не мають такої можливості**, звільнено від відповідальності, передбаченої ПКУ, за умови виконання ними податкових обов'язків **протягом 6 місяців** після припинення або скасування воєнного стану **або протягом 60 к. дн.** з першого дня місяця, наступного за місяцем

відновлення таких можливостей (п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ).

ВАЖЛИВО! Підтвердити неспроможність виконувати свої податкові обов'язки платник податків має на підставі *Порядку № 225*⁵. Як це зробити, ми детально розглядали в матеріалі «На тих, хто може та не може виконувати податкові обов'язки, розрахуйсь!» //»Бухгалтерія: бюджет», № 37/2022, с. 21.

ТЕЗА 2

КАРАНТИННІ ШТРАФНІ ПОСЛАБЛЕННЯ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД НЕ ДІЮТЬ

Податківці зауважили, що норма п. 52¹ підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ щодо мораторію (зупинення) застосування штрафних санкцій за порушення термінів нарахування, декларування та сплати податків і зборів на період дії карантину **не застосовується з 27.05.2022 р. на період дії воєнного стану**, оскільки згідно з абз. 18 п.п. 69.2 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ в цей період переважають норми в частині звільнення від відповідальності за несвоєчасне виконання платником податків податкових обов'язків у випадках та за умов, передбачених п. 69 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ.

Отже, платників податків — порушників, які не підтвердили свою неспроможність виконувати податкові обов'язки, **чекають фінансові санкції попри те, що триває карантин**.

Зауважте, що абз. 18 п.п. 69.2 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ посилається на п.п. 112.8.9 ПКУ, який встановлює, що обставинами, які звільняють від фінансової відповідальності, є вчинення правопорушення внаслідок форс-мажору.

ДО ВІДОМА. ТППУ⁶ листом від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1 засвідчила форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) — військову агресію російської федерації проти України — та підтвердила, що зазначені обставини до їх офіційного завершення є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб, зокрема, за податковими обов'язками, виконання яких стало неможливим.

Однак цей лист ТППУ не «вмикає» п.п. 112.8.9 ПКУ автоматично для всіх платників податків. Натомість однією з підстав неможливості виконання платником своїх податкових обов'язків п.п. 7 п. 1 та п.п. 11 п. 2 розд. II Порядку № 225 визначають **інші обставини непереборної сили** (форс-мажорні обставини). Але їх треба довести документально з огляду на індивідуальні обставини конкретного платника податків.

ТЕЗА 3

КАРАНТИННИЙ «ШТРАФНИЙ» МОРАТОРІЙ НАРАЗІ НЕ ДІЄ І СТОСОВНО ДОВОЄННИХ ПЕРІОДІВ

Податківці наполягають: платники податків **не звільняються** від застосування до них

штрафних санкцій за неподання (несвоєчасне подання) податкової звітності (ст. 120 ПКУ),

⁵ Порядок підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України, затверджений наказом МФУ від 29.07.2022 р. № 225.

⁶ Торгово-промислова палата України.

за несплату узгодженої суми грошового зобов'язання (ст. 124 ПКУ), за заниження податкового зобов'язання (ст. 123 ПКУ), у тому числі **за звітні (податкові) періоди, які припадають на період до 24 лютого 2022 року.**

Відверто кажучи, це питання спірне, адже якщо порушення було вчинене до 24.02.2022 р., то на час його вчинення повноцінно діяв карантинний мораторій на застосування штрафів (крім санкцій, зокрема, за порушення вимог законодавства в частині нарахування, декларування та сплати ПДВ, акцизного податку, рентної плати). Водночас згідно з ч. 1 ст. 58 Конституції України зако-

ни та інші нормативно-правові акти **не мають зворотної дії в часі**, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

З іншого ж боку, маємо п. 11 підрозд. 10 розд. XX ПКУ, відповідно до якого штрафи за наслідками перевірок, які здійснюються контролюючими органами, застосовуються в розмірах, передбачених законом, **чинним на день ухвалення рішень** щодо застосування таких штрафів. І хоча в коментованому листі податківці не згадали про ці положення, напевно, згадають про них у разі виникнення суперечок.

ТЕЗА 4

У РАЗІ САМОСТІЙНОГО ВИПРАВЛЕННЯ «ВОЄННИХ» ПОМИЛОК ШТРАФ НЕ НАРАХОВУЄТЬСЯ

Податківці справедливо зазначають, що в разі самостійного виправлення платником податків помилок, що призвели до заниження податкового зобов'язання **у звітних (податкових) періодах, що припадають на період дії воєнного стану**, платники податку звільняються від нарахування та сплати штрафних санкцій, передбачених п. 50.1 ПКУ, та пені. Це прямо передбачено абз. 14 п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ. Але, чи нарахувати «самоштраф» у разі виправлення помилок довоєнного періоду, податківці в коментованому листі не кажуть.

Водночас нещодавно позиція контролерів щодо цього питання, викладена в категорії 132.01 ЗІР, була такою: у разі, якщо платник податків занижив податкове зобов'язання в податковій звітності, граничні терміни подання якої припадали на період дії до 24.02.2022 р., та **подає уточнюючу податкову звітність до такої звітності протягом дії воєнного ста-**

ну, то такий платник нараховує штрафні санкції, передбачені п. 50.1 ПКУ, та пеню. Наразі це роз'яснення переведено до нечинних. Але чи змінився підхід податківців, поки невідомо.

Ми ж зі свого боку завжди відстоювали позицію, що в разі самостійного виправлення довоєнних помилок слід враховувати карантинні норми щодо ненарахування «самоштрафу» та пені. Знівелювати положення п. 52¹ підрозд. 10 розд. XX ПКУ в цьому разі не зможуть норми ані п. 11 підрозд. 10 розд. XX ПКУ, ані абз. 18 п.п. 69.2 підрозд. 10 розд. XX ПКУ, оскільки в цих нормах ідеться про відповідальність за порушення, **встановлені під час перевірки.**

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Водночас слід пам'ятати, що карантинне звільнення від «самоштрафу» **не поширюється на випадки заниження податкових зобов'язань з ПДВ.**

ТЕЗА 5

ЗАКОН № 2836 ВСТАНОВИВ НОВІ ГРАНИЧНІ СТРОКИ ЩОДО ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ ТА СПЛАТИ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ, У РАЗІ ДОТРИМАННЯ ЯКИХ ТАКІ ПЛАТНИКИ ЗВІЛЬНЯЮТЬСЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тут ідеться про оновлені положення п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ. Але зауважимо, що ми не згодні з формулюванням «**нові граничні строки**», адже ПКУ визначено лише те, що платники податків, які мають можливість своєчасно виконувати обов'язки, **звільняються від відповідальності за несвоєчасне виконання** таких обов'язків (зокрема, щодо подання звітності та строків сплати податків і зборів за певні періоди) **за умови,**

що виконають їх у строки, визначені в п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ.

Тож законодавство каже фактично таке: платники, які протягом визначеного «часового вікна» встигли «закрити свої борги» щодо виконання податкових обов'язків за певні звітні періоди, не будуть покарані. І ось у коментованому листі податківці окреслили чіткий перелік «безштрафних» випадків (див. таблицю на с. 19).

**«Безштрафні» випадки виконання платниками прострочених податкових обов'язків
щодо подання звітності та сплати податків/зборів**

Звітний період	Податок/збір
20 липня 2022 року — останній день, коли можна було без штрафу подати звітність:	
за I квартал 2022 року (для звітності, що подається за кварталний звітний (податковий) період)	екологічний податок
за лютий–травень 2022 року (для звітності, що подається за місячний звітний (податковий) період)	<ul style="list-style-type: none"> • ПДВ; • плата за землю (у разі подання звітності помісячно (пп. 286.3 та 286.4 ПКУ)); • податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (щодо нового об'єкта нерухомості (абз. 2 п.п. 266.7.5 ПКУ))
1 серпня 2022 року — останній день, коли можна було без штрафу сплатити податки/збори:	
за I квартал 2022 року (для кварталного звітного (податкового) періоду)	<ul style="list-style-type: none"> • екологічний податок; • податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (авансовий внесок за I квартал 2022 року)
за січень–травень 2022 року (для місячного звітного (податкового) періоду)	<ul style="list-style-type: none"> • ПДВ; • плата за землю
<p>Примітка. ППР, якими були визначені штрафні (фінансові) санкції та/або пеня за несвоєчасне виконання податкових обов'язків щодо подання звітності і строків сплати податків та зборів до набрання чинності <i>Законом № 2836</i>, вважаються скасованими (відкликаними) з 03.01.2023 р. Звісно, це стосується лише тих платників, які вклалися в «часове вікно» «безштрафного» виконання податкових обов'язків.</p>	

ТЕЗА 6

**ШТРАФНІ САНКЦІЇ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ЛИШЕ ЗА ФАКТИЧНО
ЗДІЙСНЕНІ ПОРУШЕННЯ**

Податківці зазначили начебто елементарну річ: у разі дотримання платниками податків термінів подання податкової звітності, але недотримання термінів сплати податкових (грошових) зобов'язань на підставі такої своєчасно поданої звітності, до платників податків застосовуються штрафні санкції відповідно до *п. 124.1 ПКУ* (визначає відповідальність за порушення правил сплати грошового зобов'язання) та не застосовуються — відповідно до *п. 120.1 ПКУ* (визначає відповідальність за неподання або несвоєчасне подання податкової звітності) та навпаки.

ЦЕ ЦІКАВО. Згадуючи про штрафи за порушення правил сплати грошового зобов'язання, податківці чомусь посилаються лише на *п. 124.1 ПКУ*, хоча на практиці зазвичай застосовують за це порушення більш драконівські штрафи за *п. 124.2 ПКУ*, намагаючись довести умисність

таких діянь платника. Також нагадаємо, що повторність порушення та тривалість прострочення сплати понад 90 днів також збільшують суму штрафу (*п. 124.3 ПКУ*). Але на практиці не завжди все очевидно.

Відповідно до *п. 2 гл. 4 розд. IV Порядку № 5* дані документів звітності, поданих платниками в законодавчо встановлені терміни для такого подання, а також поданих з порушенням термінів подання, але до настання граничного строку сплати грошового зобов'язання за такими документами звітності, відображаються в ІКП датою, що відповідає даті **граничного терміну сплати грошових зобов'язань** за такими документами звітності. А от дані документів звітності, поданих платниками після настання граничного строку сплати грошового зобов'язання, відображаються в ІКП датою **подання таких документів звітності** до податкового органу.

7
Порядок ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджений наказом МФУ від 12.01.2021 р. № 5.

ЄСВ

У коментованому листі це питання не розглядається, але нагадаємо про відповідальність у частині ЄСВ.

Як і з іншими податками, у разі відсутності в платника ЄСВ можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок, зокрема щодо дотримання строків сплати ЄСВ, подання звітності, він звільняється від передбаченої ПКУ відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом 3 місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні (п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ).

Крім того, норма про відсутність відповідальності за несвоєчасне подання Податкового розрахунку продубльована у п. 9²¹ розд. VIII Закону про ЄСВ⁸. Ним передбачено, що тимчасово, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом 3 місяців після припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану, штрафні санкції, визначені ч. 11 ст. 25 Закону про ЄСВ, не застосовуються.

Тобто не працює і п. 7 ч. 11 ст. 25 Закону про ЄСВ, яким, своєю чергою, встановлено відповідальність за неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності відповідно до норм ст. 119 ПКУ.

Штрафи Пунктом 9²¹ розд. VIII Закону про ЄСВ передбачено, що тимчасово, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом 3 місяців після припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану, штрафні санкції, визначені ч. 11 ст. 25 Закону про ЄСВ, не застосовуються. Це такі санкції:

- п. 1 — у разі ухилення від взяття на облік або несвоєчасного подання заяви про взяття на облік платниками ЄСВ, на яких не поширюється дія Закону № 755⁹, накладається штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- п. 2 — за несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) ЄСВ накладається штраф у розмірі 20% своєчасно не сплачених сум;
- п. 3 — за донарахування податковим органом або платником своєчасно не нарахованого ЄСВ накладається штраф у розмірі 10% зазначеної суми за кожний повний або неповний звітний період, за який донараховано таку суму, але не більш як 50% суми донарахованого ЄСВ;
- п. 5 — за неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховується ЄСВ, накладається штраф у розмірі від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- п. 6 — за несплату, неповну сплату або несвоєчасну сплату суми ЄСВ одночасно з видачею сум виплат, на які нараховується ЄСВ (авансових платежів), накладається штраф у розмірі 10% таких несплачених або несвоєчасно сплачених сум;
- п. 7 — за неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності про нарахування ЄСВ у складі звітності з ПДФО (єдиного податку) накладаються штрафи, передбачені за порушення порядку подання інформації про фізичних осіб — платників податків у розмірах та порядку, встановлених ст. 119 ПКУ.

Пеня не нараховується Також тимчасово, на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом 3 місяців після припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану не нараховується пеня за несвоєчасну сплату ЄСВ (п. 9²² розд. VIII Закону про ЄСВ).

B

⁸ Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI.

⁹ Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 р. № 755-IV.

СТАТТЯ 631 ЦКУ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ З ОСОБЛИВОСТЯМИ: ВИВЧАЄМО ОБМЕЖЕННЯ І МОЖЛИВОСТІ

Людмила Линник,

юрист газети «Бухгалтерія: бюджет»

У матеріалі розглянемо порядок застосування ч. 3 ст. 631 Цивільного кодексу України в договорах про закупівлю.

ПРО ЩО ЙДЕТЬСЯ

1
Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV.

2
Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. № 922-VIII.

3
Постанова КМУ «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 р. № 169.

4
Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджені постановою КМУ від 12.10.2022 р. № 1178.

5
Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.

6
Порядок визначення предмета закупівлі, затверджений наказом Мінекономіки від 15.04.2020 р. № 708.

Згідно з ч. 2 ст. 631 ЦКУ¹ договір набирає чинності з моменту його укладення, якщо інше не визначено законом або договором. Але ч. 3 ст. 631 ЦКУ визначає, що **сторони можуть встановити, що умови договору застосовуються до відносин між ними, які виникли до його укладення.**

Тема застосування ч. 3 ст. 631 ЦКУ в публічних закупівлях загалом не нова. Не одне роз'яснення Мінекономіки присвячене цьому питанню як за мирних часів та застосування

Закону № 922², так і під час дії постанови № 169³. Не стали винятком і *Особливості* № 1178⁴. Забігаючи наперед, можемо сказати, що в конкурентних закупівлях чи закупівлях в електронній системі закупівель (далі — ЕСЗ), у тому числі е-каталозі, застосувати дану норму **не можна**. І, так само, як і в переговорній процедурі закупівель, не в усіх випадках ч. 3 ст. 631 ЦКУ застосовна і до винятків в *Особливостях* № 1178.

Далі пояснимо детальніше.

ВІДКРИТІ ТОРГИ ТА Е-КАТАЛОГ

Нагадаємо, що з 19.10.2022 р. всі категорії замовників, що зобов'язані здійснювати публічні закупівлі відповідно до Закону № 922, проводять закупівлі відповідно до Закону з урахуванням *Особливостей* № 1178. Терміни в цих *Особливостях* (окрім «аномально низька ціна тендерної пропозиції») вживаються в значенні, наведеному в Законі № 922, постановою КМУ від 24.02.2016 р. № 166 та від 14.08.2020 р. № 822.

Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону № 922 **договір про закупівлю** — це господарський договір, що укладається між замовником і учасником за результатами проведення **процедури закупівлі/спрощеної закупівлі** та передбачає платне надання послуг, виконання робіт або придбання товару. Договір про закупівлю укладається відповідно до норм ЦКУ та ГКУ⁵ з урахуванням особливостей, визначених цим Законом (ч. 1 ст. 41 Закону № 922).

Пунктом 17 *Особливостей* № 1178 передбачено, що договір про закупівлю за результатами проведеної закупівлі згідно з пп. 10 і 13 цих *Особливостей* укладається відповідно до ЦКУ і ГКУ з урахуванням положень ст. 41 Закону № 922 (крім частин 3–5, 7–9) та цих *Особливостей*.

Статтею 627 ЦКУ визначено загальний принцип свободи договору, вільний вибір

контрагента та умов договору. Зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства (ч. 1 ст. 628 ЦКУ).

Як зазначалося вище, відповідно до ч. 3 ст. 631 ЦКУ сторони можуть встановити, що умови договору застосовуються до відносин між ними, які виникли до його укладення.

Норми ЦКУ основоположні. Однак маємо норму спеціальних нормативно-правових актів — Закону № 922 та *Особливостей* № 1178 — які, окрім загальноприйнятих норм, встановлюють особливості укладання договорів у публічних закупівлях. І, як відомо, **спеціальні нормативно-правові акти мають перевагу в застосуванні до правовідносин.**

Між тим відповідно до п. 10 *Особливостей* № 1178 замовники, у тому числі централізовані закупівельні організації (далі — ЦЗО), здійснюють закупівлі товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту, предмет закупівлі яких визначається відповідно до п. 3 розд. III Порядку № 708⁶ (далі — послуги з поточного ремонту), вартість яких становить або перевищує 100 тис. грн, послуг з поточного ремонту, вартість яких становить або перевищує 200 тис. грн, робіт, вартість яких становить

7

Порядок формування та використання електронного каталогу, затверджений постановою КМУ від 14.09.2020 р. № 822.

8

Інструкція про порядок використання електронної системи закупівель у разі здійснення закупівель, вартість яких є меншою за вартість, що встановлена в особливостях здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджена наказом ДП «Прозорро» від 20.10.2022 р. № 25.

9

<https://www.me.gov.ua/InfoRez/Details?id=1623e96e-a3bc-4d13-9554-3f4ac592b106&lang=uk-UA>

або перевищує 1,5 млн грн, шляхом застосування **відкритих торгів** (далі — ВТ) у порядку, визначеному цими *Особливостями*, **та/або шляхом використання е-каталогу** для закупівлі товару відповідно до *Порядку № 822*⁷, з урахуванням положень, визначених *Особливостями*.

Пункт 5 Особливостей № 1178 забороняє придбання замовниками товарів, робіт і послуг до/без проведення процедури закупівлі відкриті торги/використання е-каталогу (у разі закупівлі товару), визначеної цими *Особливостями*, та укладення договорів про закупівлю, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедури закупівлі відкриті торги/використання е-каталогу (у разі закупівлі товару), визначеної *Особливостями* (крім випадків, передбачених *пунктами 9 і 13*).

Загальні правила допорогових закупівель наразі визначено *п. 11 Особливостей № 1178*, а саме: для здійснення закупівель товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту), вартість яких є меншою, ніж 100 тис. грн, послуг з поточного ремонту, вартість яких є меншою, ніж 200 тис. грн, робіт, вартість яких є меншою, ніж 1,5 млн грн, замовники **можуть** використовувати ЕСЗ відповідно до умов, визначених адміністратором ЕСЗ, у тому числі е-каталог для закупівлі товарів.

У разі здійснення таких закупівель без використання ЕСЗ замовник обов'язково дотримується принципів здійснення публічних закупівель, визначених *Законом № 922*, вносить інформацію про таку закупівлю до річного плану та оприлюднює відповідно до *п. 38 розд. X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 922* (тобто від 50 тис. грн) в ЕСЗ звіт про договір про закупівлю, укладений без використання ЕСЗ.

Чи можна застосовувати в договорі про закупівлю *ч. 3 ст. 631 ЦКУ* в цьому випадку?

Як ви вже, напевне, зрозуміли з попереднього розділу, до договорів, навіть допорогових, що були укладені в результаті закупівлі в ЕСЗ (в е-каталозі чи згідно з *Інструкцією № 25*⁸), **використовувати норми щодо застосування умов договору раніше його укладання не можна**.

Що ж до **допорогових договорів, укладених поза межами системи**, то їх умови **визначаються сторонами самостійно** та з дотриманням вимог *ЦКУ і ГКУ*.

Згідно зі *ст. 180 ГКУ* господарський дого-

вір вважається укладеним, якщо між сторонами в передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо всіх його істотних умов. При цьому істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода. При укладенні господарського договору сторони зобов'язані в будь-якому разі погодити предмет, ціну та **строк дії договору**.

Виходячи з наведеного застосування *ч. 3 ст. 631 ЦКУ* в договорах, укладених за результатами ВТ чи закупівлі в е-каталозі, **є неможливим**.

ДОПОРОГИ

Відповідно до *ст. 631 ЦКУ* строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору. Договір набирає чинності з моменту його укладення, якщо інше не визначено законом або договором. І в разі, коли **сторони не обмежені вимогами спеціального законодавства, вони можуть скористатись ч. 3 ст. 631 ЦКУ** та встановити, що умови договору застосовуються до відносин між ними, які виникли до його укладення. Підтверджує це і Мінекономіки у відповіді на запит *№ 77/2023* у розділі «Консультації з питань публічних закупівель» на офіційному вебсайті⁹.

.....

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Такі закупівлі включаються до річного плану, який оприлюднюється замовником в ЕСЗ.

.....

Частим запитанням замовників, особливо при закупівлях від 50 тис. грн, за якими вимагається оприлюднювати звіт про договір про закупівлю, укладений без використання ЕСЗ, є дата, яку необхідно зазначити: **це дата укладання договору чи початку правовідносин між**

сторонами? Ми додатково з'ясуємо це питання в Мінекономіки. Але наразі вважаємо, що допорогові закупівлі — це той вид закупівель, з якими загалом замовник не має проблем: він має потребу — включає її до річного плану — укладає договір. Тож і тут, навіть якщо з підписанням чи надсиланням договору виникне затримка і доведеться застосувати ч. 3 ст. 631 ЦКУ, — питань

з невідповідністю річному плану не виникне. **Однак!** Допорогові договори з вартісними порогами, встановленими *Особливостями № 1178*, на нашу думку, максимально можуть починатися з 19.10.2022 р. Адже до цієї дати діяли інші пороги та правила закупівель, визначені іншими нормативно-правовими актами.

ВИНЯТКИ

Як відомо, винятки із застосування ВТ та е-каталогу визначені пп. 9 та 13 *Особливостей № 1178*. При цьому закупівлі за п. 9 *Особливостей № 1178* здійснюються без передумов. Щодо них замовник оприлюднює **річний план та звіт про договір** про закупівлю, укладений без використання ЕСЗ, за умови, що вартість закупівлі **становить або перевищує 50 тис. грн** відповідно до п. 3⁸ розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 922 не пізніше ніж через 10 робочих днів з дня укладення такого договору. Тож, як і в разі з допороговими закупівлями, замовники **можуть** застосувати норми ч. 3 ст. 631 ЦКУ в таких договорах.

А от більшість винятків, перелічених у п. 13 *Особливостей № 1178*, для їх застосування мають або певні передумови, або здійснюються за обставин, що не перешкоджають їх вчасному плануванню і проведенню. Пояснимо на прикладах.

 Приклад 1. Замовник перебуває у зоні бойових дій. Цей випадок належить до винятків на підставі п.п. 2 п. 13 *Особливостей № 1178*. Чи може він укласти прямий договір із застосуванням ч. 3 ст. 631 ЦКУ?

Відповідно до п.п. 2 п. 13 *Особливостей № 1178* придбання замовниками товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту), вартість яких становить або перевищує 100 тис. грн, послуг з поточного ремонту, вартість яких становить або перевищує 200 тис. грн, робіт, вартість яких становить або перевищує 1,5 млн грн, може здійснюватися шляхом укладення договору про закупівлю без застосування ВТ та/або е-каталогу для закупівлі товару в разі, коли замовник або його відокремлений підрозділ, що здійснює закупівлю згідно з абз. 2 п. 15 цих *Особливостей*, перебуває на території **активних бойових дій, які не були завершені на дату укладення договору про закупівлю.**

Тобто сам факт перебування замовника на території активних бойових дій вже є під-

ставою для укладання прямого договору. Замовник може укласти його в будь-який момент за потребою, обравши з-поміж постачальників та виконавців. Тож, яка необхідність може виникнути в застосуванні ч. 3 ст. 631 ЦКУ? На наш погляд, такої необхідності немає.

 Приклад 2. У замовника існує нагальна потреба в здійсненні закупівлі узв'язку з виникненням об'єктивних обставин, що унеможливають дотримання замовником строків для проведення закупівлі із застосуванням ВТ та/або е-каталогу.

Відповідно до п.п. 4 п. 13 *Особливостей № 1178* така нагальна потреба, що унеможливає дотримання строків, повинна бути документально підтверджена замовником. А якщо вона є і підтверджена, то для того вона і нагальна, що при її виникненні замовник вже має право на укладання прямого договору. Питання те ж саме, як і в попередньому прикладі: для чого застосовувати ч. 3 ст. 631 ЦКУ?

 Приклад 3. Відмінено ВТ через неподання жодної тендерної пропозиції для участі у відкритих торгах.

Така підстава для укладання прямого договору зафіксована в п.п. 6 п. 13 *Особливостей № 1178*. І в даному випадку вбачається передумова для застосування винятку — відмінено ВТ. Тобто замовник перед його застосуванням намагався віднайти контрагента конкурентним шляхом. А отже мав час для проведення цієї процедури, і його кроки зафіксовано в ЕСЗ. Тож застосувати умову щодо ранішого початку перебігу договору **буде порушенням.**

 Приклад 4. Роботи, товари чи послуги можуть бути виконані, поставлені чи надані виключно певним суб'єктом господарювання.

10

<https://www.me.gov.ua/InfoRez/Details?id=41a35c1b-71ef-45ae-b590-1b11d4c45072&lang=uk-UA>

11

<https://me.gov.ua/InfoRez/Details?id=18a2fd50-2835-43fe-9ab8-f673152aab98&lang=uk-UA>

Такий виняток передбачено *п.п. б п. 13 Особливостей № 1178*. І в даному випадку від замовника мало що залежить. А цей пункт, як правило, стосується монополістів і, як правило, у тих послугах і товарах, потреба в яких безперервна. То ж тут, як і в разі з переговорною процедурою за часів повноцінного застосування *Закону № 922, Мінекономіки допускає застосування ч. 3 ст. 631 ЦКУ*.

Про це, зокрема, йдеться у відповідях на запит № 36/2023¹⁰ та запит № 1089/2022¹¹ у розділі «Консультації з питань публічних закупівель» на офіційному веб-сайті Мінекономіки.

Фахівці міністерства вважають, що можливість встановити в договорі про закупівлю,

що умови договору застосовуються до відносин між ними, які виникли до його укладення згідно з ч. 3 ст. 631 ЦКУ, є в тому разі, якщо замовник укладає договір про закупівлю лише згідно з *п.п. 5, 7, 8 п. 13 Особливостей*. Це ті аналогічні випадки, положеннями яких у *Законі № 922* передбачено застосування переговорної процедури закупівлі та які передбачають укладення договору про закупівлю товарів, робіт або послуг, що можуть бути надані (поставлені/виконані) тільки певним суб'єктом господарювання, за відсутності альтернативи. У зв'язку з цим в інших випадках *п. 13 Особливостей № 1178* застосування в договорі про закупівлю положень зазначеної норми ЦКУ **не передбачено**. **Б**

 Оплата праці

НАДАЄМО ПРАЦІВНИКУ, ЯКИЙ ХОЧЕ ОТРИМАТИ ПОДАТКОВУ ЗНИЖКУ, ДОВІДКУ ПРО ДОХОДИ

Людмила Балла,

PhD in Economics, експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

У матеріалі розглянемо порядок складання довідки про отримані у звітному році доходи, яка надається працівнику, що збирає документи до ДПС із ціллю отримання податкової знижки.

ДОВІДКА ПРО ДОХОДИ: ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Платник податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) після закінчення податкового року може претендувати на податкову знижку. Тобто зменшити свій річний дохід у вигляді зарплати, яка оподатковується ПДФО, на суму витрат, визначених *ст. 166.3 ПКУ*¹. Найпоширенішими з них є кошти, сплачені на користь вітчизняних закладів освіти для компенсації вартості здобуття відповідної освіти таким платником податку та/або членом його сім'ї першого ступеня споріднення та/або особи, над якою встановлено опіку чи піклування або яку влаштовано до прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, якщо такого платника податку призначено відповідно опікуном, піклувальником, прийомним батьком, прийомною матір'ю, батьком-вихователем, матір'ю-вихователькою.

Документи, необхідні для отримання податкової знижки, працівник подає до територіального органу ДПС. Одним з таких документів є **довідка про доходи, отримані у звітному році**

(далі — довідка). Таку довідку платник ПДФО (у даному випадку працівник) подає до ДПС разом із декларацією про майновий стан і доходи.

На необхідності довідки наголошують податківці в консультації в *категорії 103.05 ЗІР*. При цьому *п.п. «в» п. 176.2 ПКУ* передбачено, що податкові агенти платників податку (у даному випадку **роботодавці**) **зобов'язані** подавати на вимогу платника податку (працівника) відомості про суму виплаченого на його користь доходу, суму застосованих податкових соціальних пільг (ПСП) та суму утриманого ПДФО.

ВАЖЛИВО! Податкова декларація (а з нею і довідка про доходи) подається платником податку **по 31 грудня включно наступного за звітним податкового року** (*п.п. 166.1.2 ПКУ*). Тобто роботодавець видає довідку, в якій зазначаються **доходи попереднього податкового року (наразі 2022 року)**.

1

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.

Інформація, яку містить довідка

У своїй консультації ГУ ДПС у Чернівецькій області² зауважує, що затверджені форми довідки, яку повинні надавати податкові агенти на вимогу платника податків, нормами чинного законодавства **не передбачено**. Тож довідка надається в **довільній формі**, в якій, крім загальної інформації про фізичну особу (П. І. Б., реєстраційний номер облікової картки, період роботи), **зазначається обов'язково** така інформація (див. також консультацію в категорії 103.05 ЗІР):

- сума нарахованого оподаткованого доходу (помісячно та загальною сумою);
- розмір та сума ПСП;
- сума нарахованого та утриманого ПДФО.

Зауважте, що розмір нарахованого та утриманого **військового збору** не впливає на податкову знижку, тож його зазначати в довідці не обов'язково.

Також не впливає на податкову знижку дохід за мінусом утриманого ПДФО. Звісно, ви можете зазначати ці дані в довідці, але вони не інформативні.

ДО ВІДОМА. Іноді при формуванні довідки роботодавці використовують **Форму № 3** — довідку, яка наведена в додатку 3 до Інструкції № 12³. Але дана Інструкція **втратила чинність** ще 01.01.2012 р. Звісно, можна брати за основу Форму № 3, але це не зовсім правильно. **По-перше**, вона містить застарілі поняття (наприклад, прибутковий податок тощо). **По-друге**, вона не передбачає внесення інформації помісячно, а також немає, де зазначити дані про ПСП, а ця інформація є обов'язковою. Тож ви можете користуватися Формою № 3 тільки як **зразком**, але **потрібно її модернізувати**.

На рис. 1 нижче наведено зразок довідки. За умовами прикладу працівник у 2022 році працював у режимі неповного робочого часу (на 0,5 ставки) та отримував зарплату на рівні мінімальної зарплати пропорційно зайнятості. Ним подана заява про застосування ПСП, і протягом 2022 року до його зарплати застосовувалась звичайна ПСП.

Найменування установи, її юридична адреса, код ЄДР та дата складання довідки

Довідка про доходи, отримані у звітному 2022 році

Видана Степаненко Сергію Дмитровичу
РНОКПП 3232321145

Місяці 2022 року	Нарахований дохід, грн	Податкова соціальна пільга, грн	Нарахований ПДФО, грн	Перерахований до бюджету ПДФО, грн
Січень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Лютий	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Березень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Квітень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Травень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Червень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Липень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Серпень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Вересень	3250,00	1240,50	361,71	361,71
Жовтень	3350,00	1240,50	379,71	379,71
Листопад	3350,00	1240,50	379,71	379,71
Грудень	3350,00	1240,50	379,71	379,71
Всього:	39300,00	14886,00	4394,52	4394,52

Загальна сума нарахованого загального оподаткованого доходу за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р. — тридцять дев'ять тисяч триста гривень 00 коп.

Загальна сума податкової соціальної пільги за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р. — чотирнадцять тисяч вісімсот вісімдесят шість гривень 00 коп.

Загальна сума нарахованого податку на доходи фізичних осіб за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р. чотири тисячі триста дев'яносто чотири гривні 52 коп.

Загальна сума перерахованого податку на доходи фізичних осіб за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р. чотири тисячі триста дев'яносто чотири гривні 52 коп.

Довідка видана для подання до територіального органу ДПС для отримання платником податку податкової знижки.

Директор
Головний бухгалтер

Петренко
Сергієнко

І. Г. Петренко
П. О. Сергієнко

Рис. 1.

Зразок довідки про отримані у звітному році доходи

ДОВІДКА ПРО ДОХОДИ: ПИТАННЯ-ВІДПОВІДІ

У таблиці нижче відповімо на запитання, що стосуються інформації, яку потрібно зазначити в довідці.

Яку інформацію роботодавець зазначає в довідці?

Запитання	Відповідь
Які доходи, окрім зарплати, потрібно відобразити в довідці?	Відповідно до <i>п.п. 14.1.170 ПКУ</i> для розрахунку податкової знижки потрібно знати загальний річний оподатковуваний дохід, одержаний за наслідками такого звітного року у вигляді зарплати . До того ж <i>п.п. 166.4.2 ПКУ</i> передбачає, що сума податкової знижки не може перевищувати суму річного загального оподаткованого доходу платника податку, нарахованого як зарплата, зменшену на ПСП . Тобто для розрахунку податкової знижки потрібні дані про дохід у вигляді зарплати . Втім, у довідці ви можете зазначити інші доходи, окрім зарплати, окремим рядком. Це стосується: <ul style="list-style-type: none"> • допомоги по вагітності та пологах; • винагороди за договором цивільно-правового характеру тощо. При цьому окремо в довідці зазначте: <ul style="list-style-type: none"> • загальну суму нарахованого загального оподаткованого доходу у вигляді зарплати та ПДФО із цього доходу і вкажіть суму ПСП (за наявності); • загальну суму нарахованого загального оподаткованого доходу та ПДФО (зарплата + інші доходи, які не є зарплатою)
 ДО ВІДОМА. Згідно з <i>п.п. 14.1.48 ПКУ</i> заробітна плата для цілей <i>ПКУ</i> — це основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом.	
Чи можна при заповненні інформації про доходи орієнтуватися на додаток 4ДФ?	Так, можна . Додаток 4ДФ якраз і відображає за місяцями інформацію про нарахований дохід платника податку та нарахований і перерахований до бюджету ПДФО. При цьому орієнтир на доходи з ознакою доходу «101». Якщо платник податку має інші доходи, то їх доцільно виділити окремо
В одній установі особа має основне місце роботи, а також працює за внутрішнім сумісництвом . Як видавати довідку?	Важливою для довідки є інформація про дохід платника податку. Тобто кількість місць роботи в одній установі не впливає на податкову знижку. Тож можна не розмежовувати доходи та ПДФО за основним місцем роботи за сумісництвом, а зазначити їх загальною сумою . До речі, саме в такому вигляді інформація щодо такої особи міститься і в додатку 4ДФ — загальною сумою
Чи виділяти в довідці відпускні, лікарняні ? Розносити їх по місяцях, за які вони нараховані, чи відображати окремим рядком?	Ні, не виділяються . Суми виплат у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (лікарняні) та відпускні, нараховані та виплачені в одному звітному періоді (місяці) за минулі або наступні звітні періоди, відображаються у додатку 4ДФ у тому місяці, в якому були здійснені нарахування (виплати) (див. роз'яснення в <i>категорії 103.25 ЗІР</i>). Отже, загальну суму лікарняних чи відпускних, нарахованих у звітному місяці, відображаємо і в довідці. При цьому окремим рядком суму лікарняних чи відпускних не виділяємо — відображаємо разом із зарплатою
Якщо у 2022 році ФСС затримував фінансування лікарняних, в яких місяцях відобразити нарахований та перерахований до бюджету ПДФО?	Правила заповнення додатка 4ДФ у разі затримки ФСС (а з 2023 року — ПФУ) фінансування лікарняних див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 14/2021, с. 22. Тож, заповнюючи довідку, орієнтуйтеся на те, в яких місяцях в додатку 4ДФ було відображено нараховане та перераховане до бюджету ПДФО з таких лікарняних

Запитання	Відповідь
Працівник був повний місяць у відпустці без збереження зарплати та не отримував доходу. Що зазначати в довідці?	За такий місяць у довідці буде відсутній дохід та ПДФО (0,00 грн). При цьому не слід конкретизувати причину відсутності доходу — ця інформація не потрібна для отримання податкової знижки
В одному з місяців 2022 року відбулося сторнування зарплати за попередні місяці. Чи зазначати це в довідці?	Фактично працівникові нараховується зарплата, зменшена на розмір сторнованої зарплати. У довідці такі дії не відображаються — буде зазначено дохід (зарплата — сторнована зарплата) у місяці, коли відбулося сторнування. Аналогічна ситуація із відображенням донарахованої зарплати
Працівник писав заяву на ПСП, але у 2022 році не мав на неї права (дохід перевищив граничну межу для застосування ПСП). Чи зазначати в довідці ПСП, адже заява на неї написана?	У довідці зазначається ПСП тільки в разі її застосування . Якщо права на ПСП не було, то, незважаючи на наявність заяви, вона не зазначається в довідці
Працівнику у 2022 році мав право на ПСП за різними підставами (до березня 2022 року — звичайну ПСП, а потім — ПСП «на дітей»). Чи зазначати це в довідці?	У довідці зазначайте розмір ПСП (у разі її застосування) у кожному місяці, залежно від підстави. При цьому не конкретизуйте підстави для зміни розміру ПСП — ця інформація не потрібна для отримання податкової знижки
Працівник був прийнятий на роботу посеред 2022 року (у липні). Чи є особливості в заповненні довідки?	Довідка видається за загальними правилами. Тільки не буде доходу в місяцях до прийняття на роботу. Також у довідці зазначте дату прийняття працівника на роботу, щоб було зрозуміло, що ви були його податковим агентом неповний податковий рік
Працівник у 2022 році був звільнений та прийнятий на роботу наступного ж дня на іншу посаду. Чи потрібно подавати дві довідки?	Тут усе залежить від рішення територіального органу ДПС. Логічно, що оскільки дохід був отриманий в одного роботодавця (податкового агента), то немає потреби формувати дві довідки. За відсутності вказівок від вашого ДПС формуйте одну довідку. Однак, якщо ДПС для їх розрахунків простіше користуватися саме двома довідками, то на їх вимогу розмежуйте дохід за обома місцями роботи. Це ж саме стосується і випадку, коли працівника звільнено і наступного дня прийнято на ту ж саму посаду
У грудні 2022 року був здійснений перерахунок ПДФО. Чи інформувати про це в довідці?	Загалом після перерахунку ПДФО: 1) суму недоплати утримують за рахунок будь-якого оподаткованого доходу працівника за грудень 2022 року (якщо його вистачає); 2) на суму переплати ПДФО зменшується сума ПДФО, що підлягає утриманню з доходу працівника за грудень 2022 року (якщо його вистачає). Формуючи довідку, орієнтуйтеся на дані додатка 4ДФ за грудень 2022 року. Якщо при перерахунку ПДФО виявлена (деталі див. у газеті «Зарплата та кадрова справа», № 23/2022, с. 8): • недоплата , то збільшується розмір нарахованого та перерахованого ПДФО у грудні; • переплата , то зменшується розмір нарахованого та перерахованого ПДФО у грудні.
Роботодавець утримав, але не перерахував ПДФО до бюджету. Чи включатиметься таке ПДФО до розрахунку податкової знижки?	Податківці в консультації в <i>категорії 103.05 ЗІР</i> зауважують, що для розрахунку сум ПДФО, які підлягають поверненню платнику податку з бюджету у зв'язку з реалізацією ним права на податкову знижку, застосовується сума сплаченого, тобто зарахованого до відповідного бюджету ПДФО , а не нарахованого (утриманого) податковим агентом. Тобто утримане, але не перераховане ПДФО не включається до розрахунку податкової знижки. У зв'язку з цим у довідці доцільно зазначати розмір нарахованого та перерахованого до бюджету ПДФО

ПРАЦІВНИКУ, ЯКИЙ ВІДСУТНІЙ НА РОБОТІ З НЕЗ'ЯСОВАНИХ ПРИЧИН, ВІДКРИТО ЕЛН: ЧИ ОПЛАЧУВАТИ ЙОГО?

Люди́ла Бала́,

PhD in Economics, експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Наша установа розташована не в зоні бойових дій. Усі працівники виконують роботу, а один працівник не виходить на роботу і з ним немає зв'язку з грудня по теперішній час. Час відсутності на роботі з нез'ясованих причин не оплачується. Однак у цей період, а саме 01.03.2023 р. в особистому кабінеті на вебпорталі ПФУ з'явився електронний лікарняний листок, який відкрито на нашого відсутнього працівника. Чи оплачувати такий лікарняний, адже нам не відомо, чому працівник не виходить на зв'язок?

¹ Типова форма (№ П-5) затверджена наказом Держстату «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці» від 05.12.2008 р. № 489.

² Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV.

³ Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

⁴ Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI.

Якщо працівнику, який відсутній на роботі з нез'ясованих причин, відкрито електронний лікарняний листок (ЕЛН), то він **не оплачується**. Таку думку озвучив ПФУ в листі від 06.03.2023 р. № 2800-030402-8/11288. Пояснимо.

Неявка з нез'ясованих причин Коли роботодавець не знає, де подівся працівник, а той своєю чергою не виходить на зв'язок, у Табелі обліку використання робочого часу¹ (далі — Табель) період такої відсутності позначається як «НЗ» (цифровий код «28» — неявки з нез'ясованих причин). Такий період не оплачується.

Щойно працівник вийде на зв'язок, він має **пояснити** роботодавцю причини своєї відсутності. Після отриманого пояснення роботодавець може скоригувати дані, складаючи уточнюючий Табель, та позначити період відсутності залежно від її причин (прогул, інші причини неявок тощо). Однак факт залишається фактом — за період відсутності на роботі працівник нічого не отримає. І це впливає на можливість оплати ЕЛН.

Хвороба під час НЗ За період неявки з нез'ясованих причин трудовий договір з працівником не розривається, трудові відносини тривають, а працівник залишається застрахованою особою. І серед підстав для відмови в оплаті лікарняного, які перелічені в ч. 1 ст. 16 Закону про соцстрахування², немає такої причини, як «відсутність працівника на робочому місці з нез'ясованих причин». Але ПФУ в листі від 06.03.2023 р. № 2800-030402-8/11288 зазначає, що ЕЛН за такий період **не підлягає оплаті**. Аргументи такі.

По-перше, ч. 1 ст. 12 Закону про соцстрахування передбачено, що право на отримання

страхових виплат за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності мають **застраховані особи**. Застрахованою є особа, за яку сплачується ЄСВ³ (ч. 1 ст. 1 Закону про ЄСВ⁴). А за період відсутності з нез'ясованих причин працівнику **не нараховується дохід**, який би був базою для нарахування ЄСВ, тож **ЄСВ не сплачується**.

По-друге, допомога по тимчасовій непрацездатності надається застрахованій особі у формі страхових виплат, **які повністю або частково компенсують втрату заробітної плати** (ч. 1 ст. 15 Закону про соцстрахування). А під час хвороби в період відсутності з нез'ясованих причин працівник не втрачає зарплату, адже вона йому не нараховується.

ДО ВІДОМА. Якщо відсутній працівник вийде на зв'язок та серед причин своєї відсутності назве хворобу, то в такому разі теж немає підстав для оплати ЕЛН заднім числом. Адже хвороба припала на неоплачуваний період (ЄСВ не сплачувалося, втрати доходу через хворобу не було). Такий ЕЛН буде підставою для табелювання періоду відсутності, на який припала хвороба, як «НН» (цифровий код «27» — неоплачувана тимчасова непрацездатність у випадках, передбачених законодавством). Але табелювати так краще вже після появи працівника на зв'язку. До цього, навіть знаючи про його хворобу, у Табелі ставте «НЗ». А потім зробіте уточнюючий Табель. З оплатою тут справ все одно немає, однак таке табелювання відповідатиме дійсності — наразі вам невідома доля працівника.

5
Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця, затверджений постановою КМУ від 26.06.2015 р. № 440.

Зауважте: якщо ви не замовляєте допомогу у ПФУ, то і **оплачувати перші 5 днів хвороби** за рахунок роботодавця теж **не потрібно**. Адже у пп. 1 та 2 Порядку № 440⁵ теж є прив'язка до оплати такої суми саме **застрахованій особі**. Тож роботодавець має підготувати рішення про відмову в призначенні страхової виплати (ч. 3 ст. 22 та ч. 1 ст. 24 Закону про соцстрахування) та відправити засобами електронного зв'язку працівнику. Зразок такого рішення див. у газеті «Зарплата та кадрова справа», № 5/2023, с. 29.

Далі наводимо цитату з листа ПФУ від 06.03.2023 р. № 2800-030402-8/11288.

ЦИТАТА. «<...>

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі — Закон № 1105) право на страхові виплати за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності мають застраховані особи — громадяни України, іноземці, особи без громадянства та члени їхніх сімей, які проживають в Україні, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Це право виникає з настанням страхового випадку в період роботи (включаючи час випробування та день звільнення), зайняття підприємницькою та іншою діяльністю, якщо інше не передбачено законом.

Частинною другою статті 1 Закону № 1105 визначено, що термін «за-

страхована особа» вживається у цьому Законі у значенні, наведеному в Законі України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" (далі — Закон № 2464).

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону № 2464 застрахована особа — це фізична особа, яка відповідно до законодавства підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню і сплачує (сплачувала) та/або за яку сплачується чи сплачувався у встановленому законом порядку єдиний внесок.

Згідно із частиною першою статті 15 Закону № 1105 допомога по тимчасовій непрацездатності надається застрахованій особі у формі страхових виплат, які повністю або частково компенсують втрату заробітної плати (доходу).

Оскільки працівник відсутній тривалий час на роботі без поважних причин, у нього відсутня заробітна плата та за нього не сплачується єдиний соціальний внесок, він втрачає статус "застрахованої особи" і підстави для надання допомоги по тимчасовій непрацездатності за страховим випадком, що настав у період такої відсутності, відсутні.

<...>».

(цитата з листа ПФУ від 06.03.2023 р. № 2800-030402-8/11288)

Б

ПРАЦІВНИКУ, ЯКИЙ ПРОХОДИТЬ МЕДОГЛЯД ЗА НАПРАВЛЕННЯМ ІЗ ТЦК ТА СП, ВІДКРИТО ЕЛН: ЧИ ОПЛАЧУВАТИ ЙОГО?

Людмила Балла,

PhD in Economics, експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Працівник проходить медогляд за направленням від центру комплектування. На період проходження медогляду його увільнено від роботи, і за ці дні за ним зберігається середній заробіток. Під час проходження медогляду працівнику відкрито електронний лікарняний листок, який з'явився в особистому кабінеті роботодавця на вебпорталі ПФУ. Чи підлягає цей ЕЛН оплаті?

1

Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р.

2

Закон про військовий обов'язок і військову службу від 25.03.1992 р. № 2232-ХІІ.

3

Типова форма (№ П-5) затверджена наказом Держстату «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці» від 05.12.2008 р. № 489.

4

Порядок організації експертизи тимчасової втрати працездатності, затверджений наказом МОЗ від 09.04.2008 р. № 189.

5

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-ХІV.

Якщо працівнику під час проходження медогляду за направленням від територіального центру комплектування та соціальної підтримки (далі — ТЦК та СП) відкрито електронний лікарняний листок (далі — ЕЛН), то він **не оплачується**. Таку думку озвучив ПФУ в листі від 14.03.2023 р. № 2800-030401-8/13066. Розкажемо детальніше, які аргументи висуває ПФУ.

Гарантії під час медогляду Гарантії для працівника, який має пройти медичний огляд за направленням ТЦК та СП, передбачено двома нормами:

- ст. 119 КЗпП¹,
- ч. 2 ст. 21 Закону про військовий обов'язок².

В обох цих нормах ідеться про увільнення працівника від роботи на час проходження медогляду, і за ці дні роботодавець **зберігає за ним середній заробіток**, про що видається відповідний наказ (розпорядження) керівника. Підставою для його видання є повістка з ТЦК та СП (інший, наданий цим органом документ).

Середній заробіток розраховують відповідно до Порядку, затвердженого постановою КМУ від 08.02.2005 р. № 100, на основі виплат за останні 2 календарні місяці роботи, що передують місяцю, на який припадає початок медичного обстеження.

У Табелі обліку використання робочого часу³ дні відсутності працівника у зв'язку з проходженням медогляду позначають як «ІН» (цифровий код «22» — інший невідпрацьований час, передбачений законодавством).

Довідка на час хвороби Якщо працівник захворів під час проходження медогляду за направленням з ТЦК та СП, то лікар

має надати **довідку** довільної форми, засвідчену своїм підписом і печаткою медзакладу. Це передбачає *n.p.* 4 п. 2 розд. IV Порядку № 189⁴. На цьому наголошує і ПФУ в листі від 27.02.2023 р. № 2800-030401-8/10042. Тобто **в загальному випадку** працівнику, який проходить медогляд за направленням із ТЦК та СП, **ЕЛН не відкривається**.

ВАЖЛИВО! Якщо працівник під час проходження медогляду захворів, то документом, який підтверджує його хворобу, буде довідка. Своєю чергою підставою для оплати днів хвороби відповідно до ч. 1 ст. 23 Закону про соцстрахування⁵ є ЕЛН. У зв'язку з цим роботодавець **не нараховує допомогу по тимчасовій непрацездатності** за період проходження обстеження. Тож для роботодавця такий працівник продовжує бути тим, хто проходить медогляд. І таку особу потрібно продовжувати табелювати кодом «ІН» та **зберігати за ним середній заробіток**, у тому числі і за дні хвороби, які припали на період медогляду.

Далі наводимо цитату з листа ПФУ від 27.02.2023 р. № 2800-030401-8/10042.

ЦИТАТА.

«<...>

Згідно із частиною першою статті 3 Закону України від 23.09.1999 № 1105-ХІV "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" (далі — Закон) соціальне страхування здійснюється за принципами законодавчого визначення умов і порядку здійснення соціального страхування.

<...>

Водночас частиною першою статті 23 Закону передбачено, що підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності є сформований на основі медичного висновку про тимчасову непрацездатність листок непрацездатності.

Також слід зазначити, що підпунктом 4 пункту 2 розділу IV Порядку організації експертизи тимчасової втрати працездатності, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 09.04.2008 № 189, передбачено, що **лікарі суб'єктів господарювання видають документ, що засвідчує тимчасову непрацездатність особи для пред'явлення за місцем вимоги у вигляді довідки довільної форми, засвідченої підписом лікаря й печаткою суб'єкта господарювання, особам, які проходять обстеження у суб'єктів господарювання за направленням військових комісаріатів.**

З урахуванням наведеного надання допомоги по тимчасовій непрацездатності за період проходження обстеження за направленням територіального центру комплектування та соціальної підтримки не передбачено нормами Закону.

<...>».

(цитата з листа ПФУ від 27.02.2023 р. № 2800-030401-8/10042)

ЕЛН на час хвороби Як уже було зазначено вище, ЕЛН на час хвороби, яка співпала з медоглядом, не відкривається.

Якщо роботодавець бачить саме ЕЛН у своєму електронному кабінеті на вебпорталі ПФУ, то **оплачувати** його все одно **не потрібно**. На цьому наголошують фахівці ПФУ в листі від 14.03.2023 р. № 2800-030401-8/13066. Аргументують це таким чином.

З одного боку, відповідно до ч. 1 ст. 15 Закону про соцстрахування допомога по тимчасовій непрацездатності надається застрахованій особі у формі страхових виплат, які **повністю або частково компенсують втрату заробітної плати (доходу)**, у разі настання страхових випадків.

Тобто, якщо такий працівник захворів, то він має втратити середній заробіток за період, на який припав ЕЛН. До того ж, виконується умова ч. 1 ст. 23 Закону про соцстрахування —

наявна підстава для оплати днів хвороби (відкрито ЕЛН).

Але, **з іншого боку**, ч. 2 ст. 21 Закону про військовий обов'язок передбачено, що особи, які направляються, зокрема ТЦК та СП, на медичний огляд (медичне обстеження в амбулаторних чи стаціонарних умовах), **лікування**, звільняються від роботи на час, необхідний для виконання зазначених обов'язків та перебування в лікувальному закладі охорони здоров'я, **із збереженням за ними місця роботи, займаної посади і середньої заробітної плати.**

Тому втрата середнього заробітку за час хвороби не відбувається, у зв'язку з цим не працює ч. 1 ст. 15 Закону про соцстрахування.

ВАЖЛИВО! За час хвороби працівника, який проходить медогляд за направленням з військкомату, **необхідно продовжувати зберігати середній заробіток.** І надалі його потрібно табелювати кодом «ІН». Не слід виділяти період хвороби та зазначати, що це період тимчасової непрацездатності чи неоплачуваної тимчасової непрацездатності.

Далі наводимо цитату з листа ПФУ від 14.03.2023 р. № 2800-030401-8/13066.

ЦИТАТА.

«<...>

Частиною другою статті 21 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" передбачено, що громадяни України для виконання обов'язків, пов'язаних із взяттям на військовий облік, призовом або прийняттям на військову службу, а також особи, які направляються відповідними районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, Центральним управлінням або регіональним органом Служби безпеки України, відповідним підрозділом Служби зовнішньої розвідки України на медичний огляд (медичне обстеження в амбулаторних чи стаціонарних умовах), **лікування**, звільняються від роботи на час, необхідний для виконання зазначених обов'язків та перебування в лікувальному закладі охорони здоров'я, **із збереженням за ними місця роботи, займаної посади і середньої заробітної плати.**

З урахуванням наведеного надання допомоги по тимчасовій непрацездатності за дні хвороби працівника, які співпали з періодом проходження обстеження за направленням територіального центру комплектування та соціальної підтримки, за який йому роботодавцем збережена середня за-

робітна плата, не передбачено нормами Закону.

<...>».

(цитата з листа ПФУ від 14.03.2023 р. № 2800-030401-8/13066)

Б

 Заклади освіти

ПРЕТЕНДЕНТ НА ПОСАДУ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА МАЄ ДИПЛОМ МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА: ЯКИЙ ТАРИФНИЙ РОЗРЯД ВСТАНОВИТИ

Олена Макарук,

головний спеціаліст відділу праці та нормативно-інформаційного забезпечення департаменту фінансування державних і загальнодержавних видатків Міністерства освіти і науки України

Соціальний педагог приймається в школу на роботу вперше і має диплом молодшого спеціаліста. Який тарифний розряд йому треба встановити?

1
Наказ МОН «Про впровадження умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» від 26.09.2005 р. № 557.

Посадовий оклад соціального педагога закладу загальної середньої освіти встановлюють відповідно до додатка 6 до наказу № 557¹, де визначено тарифні розряди залежно від наявної кваліфікаційної категорії. Тарифні розряди встановлюють **за наслідками атестації** (примітка до додатка 6 до наказу № 557).

Якщо ж соціальний педагог ще не проходив атестацію, то він не має кваліфікаційної категорії. Відповідно до додатка 6 до наказу № 557 при прийнятті на роботу йому встановлюють **10–11 тарифні розряди**.

При цьому згідно з приміткою «**» до додатка 6 до наказу № 557:

- фахівцям, які мають освітньо-кваліфіка-

ційний рівень **спеціаліста або магістра**, встановлюється **11 тарифний розряд**;

- фахівцям, які **не мають** освітньо-кваліфікаційного рівня **молодшого спеціаліста**, встановлюється **10 тарифний розряд**.

У даному випадку претендент на посаду соціального педагога **має диплом молодшого спеціаліста**.

Отже, при прийнятті на роботу керівник закладу має право встановити **йому як 10, так і 11 тарифний розряд**. При встановленні тарифного розряду враховуються освітній рівень працівника, професійна компетентність, педагогічний досвід тощо.

Б